

בעהשית

שבע חיים

דברי תורה

מאת

כ"ק מרן אדמו"ר
הגה"ק זצוקללה"ה

דברי תורה

מאת

כ"ק מרן אדמו"ר הגה"ק שליט"א

פרשת ויגש תשפ"ג

גליון ב' אלפים מ"ח

שנה ל"ט • גליון י"א

יוצא לאור ע"י

מכון הוצאה לאור "שבע חיים"

אגוד חסידי צאנז

רח' רבי עקיבא 8 • קרית צאנז נתניה

טלפון/פקס: 09-8820355

בארה"ב: 201-472-0556

תוכן הענינים

דברי תורה מאת כ"ק מרן אדמו"ר הגה"ק וצוקללה"ה

שיעור חומש ורש"י פרשת ויגש תש"מ

- חובת הזהירות בלבישת לבוש יהודי אשר הוא מעיקרי היהדות ויסודות החסידות, ובלבישת בגדי נכרים יש איסור תורה.
- מדברי הזוהר הקדוש שראשית אחיות היצר הרע באדם הוא על ידי שמסיתו להתקשט בבגדיו וללבוש בגדי נכרים, ומה שכתב החתם סופר שהלבוש בגדי נכרי מיד הוא יוצא מן הדת.
- מדברי החתם סופר שהמן גזר לאבד את כל היהודים במטרה שעל ידי זה הם ישנו את מלבושי ישראל וילבשו בגדי נכרים כדי להינצל מהגזירה.
- מדרכי קרע בגדיו להורות שלא ילבשו בגדי נכרים כי בכך תגבר הגזירה יותר.
- אם היו היהודים בשנות הזעם בחורבן האחרון מוסרים נפש שלא להסיר את הזקן והפאות לא היה כח ביד אותו רשע ימ"ש לעשות את כל אשר עשה.
- הרפורמים והמתחדשים למיניהם טענו שאם ישראל יתדמו לגוים בלבוש וכדומה אזי תיפסק שנאת הגוים לישראל, ובסוף מעשה הוברר כי אך שקר נחלו ושנאת ישראל לא פסקה אף כלפי המשומדים.
- כאשר יהודי שומר על יהדותו בכל תוקף אזי הגוים מכבדים אותו כי הוא מבני עם חכם ונבון, אבל אם הוא מדמה עצמו לגוים הוא נעשה בעיניהם בזוי ומבוזה.
- מקור חורבן היהדות באמריקה אשר מליוני יהודים מתבוללים בין הגוים, לפי ששינו את לבושם וביקשו להידמות לגוים.
- הרפורמים באים לארץ ישראל להחריב את הדת ולהוציא יהודים לשמד, אחרי שסיימו להוציא יהודים לשמד בחוץ לארץ וכל היכליהם כבר התרוקנו מיהודים.
- מדברי החתם סופר שהיה קצת נדנוד עבירה במה שלבש יוסף כתונת פסים, כי אין זה לבוש ישראל, והשבטים לא לבשו בגד כזה.
- השבטים סברו שבגלל שיוסף לובש בגדי נכרים לכן נדבק בו מידת הגוים של שנאת ישראל והוא מביא דיבתם רעה.
- יוסף היה מסלסל בבגדיו בבית פוטיפר כי המקורב למלכות מותר ללבוש בגדי נכרים, אולם הוא נענש על כך כי לצדיק ביוסף אין ראוי לסמוך על היתר זה.
- משעה שבא יוסף לפרעה קיבל על עצמו שלא ללבוש כלל בגדי נכרים ובגדי השש שהלבישו פרעה, וגם לא קרא לעצו בשם צפנת פענח אלא בשם יוסף.
- אין ראוי לבני ישראל לעורר את קנאת הגוים בלבישת בגדי ותכשיטי פאר ובניית בתים מפוארים, ולא לפזר הממון על עניני מותרות והבלים.
- המבזבזו ממונו עבור הבלי הבלים אין ערך לממון שנותן לצדקה, כי הממון אין נחשב בעיניו כלל.
- הנותן צדקה לפני הרעב ללחם שהיה גווע ברעב בלי הצדקה, יש חשיבות לצדקה שלו אפילו כשנותן שלא לשם שמים, כי המעשה מצד עצמו הוא חשוב.

דברי תורה מאת כ"ק מרן אדמו"ר הגה"ק שליט"א

הכנה והתעוררות הלב לפני לימוד התורה ועבודת ה'

- מספח"ק ייטב לב, דענין עגלה ערופה מורה על ההכנה שהכין יוסף את מצרים לביאת בני ישראל.
- מכאן לימוד גדול על חובת ההכנה קודם לימוד התורה וקיום מצוה.
- ממרן זי"ע, דזה הכוונה על עובם את תורתי אשר נתתי לפניהם, שלא עשו הכנה לפני הלימוד, ולכן לא השפיעה עליהם תורתם לטובה.
- הדין ודברים בין השבטים ליוסף בענין ההכנה.
- יוסף בקדושתו עשה הכנה תמיד ולכן השיג התורה שלמד מיעקב.
- בראות יעקב את העגלות המורים על הכנה נחה דעתו וידע שתורתו של יוסף הגינה עליו במצרים.

*

- חובת הענין לעשות הכנה קודם כל קיום מצוה.
- ואת יהודה שלח 'לפניו', רמז על עשיית ההכנה, כי רק על ידי הכנה יהיה תועלת לבית תלמוד.
- בזכות ההכנה זוכים לתורה וליראת שמים ששניהם יחדיו יהיו תמים בעבודת ה'.

קול רנה וישועה באהלי צדיקים

בהדרת קודש וברגשי כבוד משגרים אנו בזה בשם כל הקהל הקדוש

ברכות לראש משביר קדם עטרת ראשנו ותפארתנו

כ"ק מרן אדמו"ר הגה"ק שליט"א

לרגל השמחה השרויה במעון קדשו

שמחת היכנס נכדו היקר הבחור שמואל אלכסנדר נ"ו

בן בנו הגה"צ מורינו יוסף משה דוב שליט"א

ראש הישיבה ורב ואב"ד דקהילתנו הק' בארה"ב

לעול תורה ומצוות, במזלא טבא וגדיא יאה ובשעטומ"צ

בקול צהלה ורינה שפתינו תרננה, שיהא רעוא מן קדם ה' אוהב צדיקים ית"ש

שיעלה ויתעלה מעלות רמות בתורה ובחסידות לתפארת השושילתא דדהבא,

ויה"ר שמשמחה זו יושפע שפע ברכות מרובות ושובע שמחות

לכל העדה הקדושה, וסימן טוב ומזל טוב יהא לנו ולכל ישראל אמן.

שמחת חבר מצוה תתקיים א"ה

ביום שלישי הבעל"ט, מוצאי עשרה בטבת, בשעה 7.30 בערב

בהיכל הגדול 'היכל רוזנברג' קרית צאנז נתניה

דברי תורה

מב"ק מרן אדמו"ר הגה"ק וצוקללה"ה

שיעור חומש ורש"י פרישת ויגש תש"מ

שהתכוון ליישב דקדוק זה וכתב וז"ל, כי כמוך כפרעה, אתה כמלך והמלך כמוך, וכן כל שני כפ"ן שהן זה אחר זה, כמו כעמי כעמך (מלכים א' כב, ד), והיא דרך קצרה, עכ"ל, אך עדיין צריך ביאור למה נקט דווקא לשון כזה, ולא נקט לשון פשוטה יותר לומר כי אתה כפרעה.

*

נראה לומר, כי הנה יש לדעת אשר אחד מעיקרי העיקרים של היהדות הוא ענין הלבוש, וגם היה זה עיקר גדול בדרכי החסידות מאז ומקדם להקפיד על הלבוש היהודי, שבעת שיוצא יהודי לרחוב העיר יהיה ניכר עליו על פי מלבושיו כי הוא איש יהודי, ולדאבוננו בימינו נשתכח הדבר אצל הרבה אנשים.

כבר כתבו הרמב"ם בספר המצוות (ל"ה ב) והסמ"ג (לאוין, סימן ג) שיש בלבישת מלבוש נכרי איסור לא תעשה, שנאמר (ויקרא כ, כג) ולא תלכו בחוקות הגוי וגו', ונאמר (שם י"ג) ובחוקותיהם לא תלכו וכו', שהזהיר הכתוב שיהיו ישראל מובדלים מן הגוים במלבוש במנהג בדבור, (וכ"ה ברמב"ם הלכות עבודה כוכבים יא, א; שו"ע י"ד סימן קעה, א), והרמב"ם שם מביא על כך את דבר הנביא צפניה (א, ח) והיה ביום זבח ה' ופקדתי על השרים ועל

בתוה"ק (בראשית מד, יח) ויגש אליו יהודה ויאמר בי אדוני ידבר נא עבדך דבר באוני אדוני ואל יחר אפך בעבדך כי כמוך כפרעה.

פירש רש"י, כי כמוך כפרעה, חשוב אתה בעיני כמלך, זה פשוטו. ומדרשו, סופך ללקות עליו בצרעת כמו שלקה פרעה על ידי זקנתי שרה על לילה אחת שעכבה. דבר אחר, מה פרעה גזר ואינו מקיים, מבטיח ואינו עושה, אף אתה כן, וכי זו היא שימת עין שאמרת לשום עינך עליו. דבר אחר, כי כמוך כפרעה, אם תקניטני אהרוג אותך ואת אדונך, ע"כ. ויש לבאר מדוע האריך רש"י לפרש פסוק זה בכמה פנים.

ולכל הפירושים שפירש רש"י יש לדקדק, למה אמר כי כמוך כפרעה, שהרי יותר היה ראוי שיאמר כי אתה כפרעה, אשר לשון זה יותר עולה יפה לכל הפירושים, שאתה חשוב בעיני כפרעה, או שאתה סופך ללקות כפרעה, או שאתה דומה לפרעה במידתו שהוא גזר ואינו מקיים, או שאם תקניטני אתה תיהרג כמו פרעה, מה שאין כן הלשון כמוך כפרעה אינו מתיישב היטב לפירושים אלו, כי פשטות הלשון 'כמוך' משמע כאילו אמר שאיש אחר אשר הוא כמוך הוא כמו פרעה. וראה באבן עזרא

עיי"ש (וע"ע שו"ת דברי חיים יו"ד ח"ב סימן נה וסימן סא).

ממעמם זה - כפי שכבר עוררתי על כך בשבוע העעל"ט - הקפידו אצל חסידים ואנשי מעשה שכפתורי הבגדים יהיו נתונים באופן שצדי הבגד יהיו מונחים ימין על שמאל, זאת כדי שגם בכך יהיה היכר שהבגד שלנו אינו מלבוש נכרי, ויהיה הבגד מובדל ושונה מבגדי הגוים שדרכם לתת את הכפתורים באופן שצדי הבגד מונחים שמאל על ימין.

על ענין הזהירות בלבוש מסופר בנמרא (ברכות כ, א) שרב אדא בר אהבה ראה כותית אחת שהיתה לבושה בשוק במלבוש ששמו כרבבלתא [ראה במהרש"ל שם בשם הערוך, שהכוונה למלבוש אדום ככרבולת של תרנגול, שאין דרך בנות ישראל להתכסות בו שהוא פריצות], סבר שהיא בת ישראל, קם וקרע את הבגד הזה מעליה, אחר כך נודע שהיא כותית, וחיבו אותו לשלם על הבגד ארבע מאות זוז כפי שוויו. אמר לה רב אדא בר אהבה, מה שמך. אמרה לו, מתון. אמר לה, מתון מתון ארבע מאה זוזי שווי, [פירש רש"י, ארבע מאות, שתי פעמים שתי מאות, כלומר, השם גרם לי. לשון אחר, מתון מתון לשון המתנה, אם המתנתי הייתי משתכר ארבע מאות זוז].

ובכבר פירשתי בזה, שאין הכוונה שרב אדא בר אהבה התאונן והצטער על כך שלא היה מתון והפסיד ארבע מאה זוזי, כי מה לימוד והוראה יש בזה. אלא אדרבה הכוונה היא להיפך, שהוא אמר כן בלשון שבת, שהיה כדאי לי להפסיד ארבע מאה זוזי ובלבד שלא אהיה מתון בדברים הנוגעים להעמדת

בני המלך ועל כל הלובשים מלבוש נכרי, והיינו שהוא פירש הכתוב כפשוטו, שעתיד הקב"ה להיפרע מכל אותם אנשים מישראל שלבשו מלבוש נכרי. ואף שיש מהמפרשים שפירשו הכתוב באופנים אחרים (ראה רד"ק, אבן עזרא, ותרומם יונתן), מכל מקום דעת הרמב"ם שהכתוב מדבר על ישראל הלובשים מלבוש נכרי.

בענין זה כבר ציינתי דבר פלא, שידוע שבתקופה שגזרה מלכות רוסיה הרשעה על היהודים לשנות קצת את מלבושיהם למלבושי נכרים, היה דין ודברים בין פוסקי הדור אם צריך למסור הנפש על גזירה זו, ויש מהם שסברו שגזירה זו היא ביהרג ואל יעבור, וכיניהם היה גם הגה"ק רבי שלמה קלוגר זצוק"ל, שכתב על כך תשובה והיא לו נדפסה בשו"ת טוב טעם ודעת (מהדו"ק סימנים קפח-קפט), ובתוך דבריו שם מביא שחכם אחד הראה לו סמך לשיטתו ממקרא זה בספר צפניה ופקדתי על השרים וגו' ועל כל הלובשים מלבוש נכרי, שמוכח מכאן שיש בכך איסור תורה, והוסיף וכתב שם, ששוב הוגד לו שהגאון מוילנא הביא בשם הרמב"ם שהוכיח ממקרא זה לאיסור לבישת מלבושי נכרים, עיי"ש. ולפלא שהביא דברים אלו בשם הגר"א, והרי כאמור הדברים מפורשים כתובים בספר המצוות להרמב"ם.

וזקה"ק מצאנו זי"ע בשו"ת דברי חיים (ח"א יו"ד סי' ל) האריך בענין איסור מלבוש נכרי, ומסיק להלכה שאפילו אם לובש את כל בגדיו כבגדי ישראל, ורק בגד אחד לובש כדרך הגוים, גם עובר על לאו של ובחוקותיהם לא תלכו, ואם התרו בו חייב מלקות,

רש"י על הפסוק (שם, ו) ויהי יוסף יפה תואר ויפה מראה, שהיה מסלסל בשעריו, ובמדרש (בראשית רבה פז, ג) משמע גם מתקן בגדו ועקבו, זה נתן כח טומאה בידי אשת פומיפר שתוכל להעזי פניה ולגשת אל יוסף, וזהו שאמר הכתוב, ותתפשהו בבגדו, פירוש שכח האחיזה של הטומאה להתדבק ביוסף היה כמה שלבש מלבושי נכרים, עיי"ש מה שפירש בזה זקה"ק לדרבו (וראה דברי יהוקאל, פרשת וישב). ויש להוסיף ולפרש עוד, ותתפשהו בבגדו, כלומר שעל ידי שהוא לבש בגדי נכרים מצאה כח הטומאה מקום לאחוז בו, ולכן סברה מרשעת זו כי לאמר שכבה עמי, כלומר שיוסף עצמו יאמר ח"ו כן.

והיום עיינתי בוהר הקדוש שם אשר זה לשונו: ותתפשהו בבגדו, בנין דכד שליט יצר הרע עליה דבר נש, אתקין ליה וקשיט ליה לבושי מסלסל בשעריה, הדיא הוא דכתיב ותתפשהו בבגדו לאמר שכבה עמי, אתדבק עמי, מאן דאיהו זכאה אתתקף לקבליה ואנח ביה קרבא, מה כתיב ויעווב בגדו בידה ויגם החוצה, ישבוק ליה ויתתקף לקבליה ויערוק מניה בגין לאשתזבא מניה ולא ישלום עלוי, עכ"ל. תרגום וביאור הדברים: כאשר יצר הרע שולט על האדם, הוא היצר הרע מתקן ומקשט את מלבושיו ומסלסל בשעריו, שיהיה לבוש בבגדים מקושטים [דהיינו בגדים מודרניים כפי רוה הומון, ובגדים יקרים כגוים ושרים], ועל זה נאמר ותתפשהו בבגדו לאמר שכבה עמי, שעל ידי לבושים אלו היצר הרע וכוחות הסטרא אחרא מפתים את האדם שיתדבק בהם. אולם אם בכל זאת יש לאדם איזה זכיה, הרי הוא מתגבר כנגד

הדת על תילה. ומה גם שאם היה מתון ונכנס עמה בדברים ושואלה למה היא לובשת מלבוש זה, או היה נודע לו שהיא כותית ולא היה קורע הבגד, ושוב לא היה נודע לכל ישראל כמה צריכים בני ישראל למסור הנפש עבור התרחקות ממלבושי נכרים, אבל עתה כאשר הוא לא היה מתון ובערה בו קנאת ה' צבאות לקרוע מעליה את הלבוש הזה, ובסוף חייבו אותו לשלם ארבע מאות זוז, שוב התפרסם סיפור זה בקרב כל ישראל בכל מקומות מושבותיהם שכולם שמעו על כך שרב אדא בר אהבה הפסיד ארבע מאות זוז בעבור התרחקות ממלבושי גוים, וגם נקבע מעשה זה כגמרא שבמשך אלפי שנים אחרי כך, עד דורנו אנו, ילמדו ויפרסמו מעשה זה, ואם כן כדאי היה לי להפסיד ארבע מאות זוז למען ישמעו ויראו כל ישראל לדורות עולם חומר האיסור של לבישת מלבושי נכרים.

*

בענין חומר איסור לבישת מלבושי נכרים רגיל אני לחזור על מה שכתב זקה"ק בעל בני יששכר זי"ע באגרא דכלה (פרשת משפטים, עה"פ לעם נכרי לא ישול למכה בבגדו בה; מעין גנים פרק ג) בשם הזוהר הקדוש (פרשת וישב, דף קז, ב) שעיקר התגברות הטומאה הוא על ידי הבגדים, ובפרט על ידי מלבושי נכרים, ובוה מפרש שם הזוהר הקדוש את הכתוב (בראשית לפ, יב) ותתפשהו בבגדו לאמר שכבה עמי, שלכאורה יש לתמוה איך עלתה על דעתה של מרשעת זו להסית לדבר עבירה צדיק כמו יוסף אשר ה' אתו (שם ג), אלא לפי שיוסף היה מסלסל בשעריו ומקשט לבושי, [כמו שפירש

החוצה, שההולך אחרי דרכו הטומאה ומניח בגדו אצל הטומאה, אזי סופו שיצא לגמרי החוצה מתוך עדת ישראל וילך לשמד. ולפי דרכו יש להוסיף ולרמוז עוד באמרו וינס ויצא החוצה, ללמדך שהאיש הלוכש מלבושי נכרים וחזותו דומה לגויי הארצות, עד שכמעט אי אפשר להכיר עליו שהוא מזרע ישראל, (לולי הכרת פניו העונה בו שהוא יהודי, כגון על ידי צורת החוטם הארוך כפי שיש לבני ישראל כידוע (עיין תענית כ"א)), אזי קלקלתו גדולה כל כך ששוב אין הוא דומה לשאר עוברי עבירה שהיצר הרע מסיתם מעט מעט, היום אומר לו עשה כך ולמחר אומר לו עשה כך (שבת ק"ה, ב), אלא הלוכש בגדי נכרים הוא כל כך להוט אחרי עבירה עד שמתקיים בו וינס שהוא גם במהירות לקראת היצר הרע ולצאת החוצה מדת ישראל ולהיכרת מתוך הקהל.

ברם, לכאורה יש להפליא, שהרי בדברי הוזהר הקדוש הנ"ל נראה שהכתוב מתפרש באופן אחר, שאחרי שהסמרא אחרא תתפשטו לאדם בבגדו לקשטו בבגדים ובכך היא מתגברת עליו, אזי אם זוכה האדם הוא מקיים בעצמו ויעווב בגדו בידה וינס ויצא החוצה, דהיינו שהוא עווב את היצר הרע ובורח ממנו, ואיך כתב החתם סופר בשם הוזהר הקדוש שהפירוש הוא שכאשר ישמע בקול היצר ויעווב בגדו ביד הטומאה, על ידי זה ינוס ויצא החוצה מן הדת.

ואשר יראה בזה, שהחתם סופר פירש כך את לשון הוזהר הקדוש 'מאן דאיהו זכאה אתתקף לקבליה וגו' מה כתיב ויעווב בגדו בידה וינס החוצה

יצר הרע ויוצא עמו למלחמה, ועל זה נאמר ויעווב בגדו בידה וינס החוצה, דהיינו שהוא עווב את היצר הרע, ומתגבר כנגדו, ובורח ממנו, כדי להינצל ממנו שלא ישלם עליו.

אולם ראה זה חדש בדברי הגה"ק בעל חתם סופר זי"ע, (אשר בספריו הקדושים מביא כמה דברים שמקור מוצאם הוא בספרי תלמידי הבעש"ט, כפי שהיה אצלי הדבר ברור מאז ומעולם, ובזמנינו כבר נודע הדבר לכל, ואף נדפס בן לרבים (עיין במלואים ותיקונים לשער יוסף, הנדפס בדרשות חתם סופר ח"ג, עמוד טו; וראה בספר זכרון למשה, מכתב ה, אות ב), ומה גם שהחתם סופר היה תלמידו של הגה"ק בעל הפלאה זי"ע שהיה מתלמידי תלמידיו של הבעש"ט הקדוש, ואכמ"ל (ראה שיעור חומש ורש"י פרשת בא תשל"ח, גליון א"ף תרמ"ט)), שכתב בדרשותיו לפסח (דף רנ"ב ע"ב, ד"ה ויהי שם לגוי), ויהי שם לגוי מלמד שהיו ישראל מצויינים שם, ידוע כי היו מצויינים על ידי שלא שינו שמם ולשונם ומלבושם (ראה ויק"ר לב, ה; מדרש לקח טוב, פרשת כי תבוא בפסוק ויהי שם לגוי), ובמדרש אחר (ויק"ר שם) אמר שהיו גדורים מהערוה, ואולי היינו נכלל בשלא שינו מלבושם, על דרך דאיתא בווהר ששינוי מלבושים הוא התחלת פרצת הערוה, על דרך וינח בגדו אצלה בידה וינס ויצא החוצה, המניח בגדו אצל טומאת הלילה, על ידי זה יוצא לגמרי החוצה [דהיינו שיוצא לגמרי מדת ישראל], עכ"ל.

הנה מבואר בדברי החתם סופר שהבין ככוונת הוזהר הקדוש בביאור הכתוב ויעווב בגדו בידה וינס ויצא

מפוזרים כל אחד במקומו, אך לעת הצורך מתקבצים כולם לשעה אחת ומכירים את חבריהם לפי הלבוש המיוחד, ועל כן המלכויות מקפידים מאד על יחידים המדקדקים ללבוש מלבוש מיוחד, כי ידוע שזה סימן מרד כידוע בומנינו.

וזה שאמר המן הרשע, ישנו עם אחד מפוזר ומפורד, פירוש, שהם מפוזרים ואינם מקובצים, כדרך המורדים, ודתייהם, פירוש, אחד מעיקרי דתייהם של אלו הוא להיות שונות מכל עם דהיינו שיהיו מצוינים ושונים במלבושיהם, כי כן הוא מצוה על ישראל שיהיו מצוינים וניכרים במלבושיהם ומנהגיהם ולא יתערבו בגוים, ויהיו ניכרים לעין כל כי זה הוא מורע ישראל, ואת דתי המלך שציוה שיסירו את המלבושים המיוחדים, המה אינם עושים, כי היהודים מוסרים את נפשם שלא לקיים את גזירת המלך בזה, יען כי הלכה בידם שאם המלך גוזר לשנות הלבושים ואפילו רק לשנויי ערקתא דמסאני הרי זה סימן שמכוון להעביר על דת ומוסרים נפשם על כך (עיין סנהדרין, עד, ב; שו"ע יו"ד סימן קנז, א), ובאופן כזה, ולמלך אין שום להניחם, כי יתקבצו וימרדו.

ולפי דרכו של החתם סופר נראה להוסיף ולפרש שכך אמר, ישנו עם אחד מפוזר, פירוש, על אף שהם מפוזרים בין העמים, והגלו אותם מארץ ישראל והובאו בבלה, אשר דרכו של עולם שכאשר יש איזה אומה ולשון שגלו מארצם ובאים לארץ אחרת הם מתערבים בין יושבי הארץ ומנהגיהם, ומתאימים את מלבושיהם כפי מנהג בני המקום שכאו לשם, עד שאין הם ניכרים לעצמם, אבל

ישבוק ליה' פירוש, מי שזכותו גדולה מאד והוא צדיק גדול, אלא שפעם אחת אירע מקרה שיצרו תקפו ונכשל בלבישת מלבוש נכרי, או שמשמים גורו שיהיו מוכרח לכך, איש כזה יכול להתגבר כנגד היצר לעזוב אותו ולכרוח ממנו, ובאיש כזה מפרשים הכתוב ויעזוב בגדו בידה וינס החוצה, על כך שהוא עוזב את היצר ובורח ממנו החוצה. אולם מוסיף הזוהר הקדוש ואומר, שהדברים אמורים רק באיש צדיק שיכול להתגבר בנקל כנגד יצרו, אבל 'ולא', כלומר, ואם לא, דהיינו שהוא אינו איש זכאי ואין זכותו גדולה כל כך, אזי 'ישלום עליו', פירוש, שאם לבש מלבושי נכרים סופו שהיצר הרע ישלום עליו ותגבר עליו יד הטומאה, עד שיעזוב לגמרי את דת ישראל וישא נכרית ויאבד מתוך הקהל, ובאיש כזה מפרשים הכתוב ויעזוב בגדו אצלה וינס החוצה, שאחרי ששמע בקול הטומאה והניח בגדו ברשותם אזי הוא נס לצאת החוצה מרת ישראל.

*

עוד דבר נשגב ולימוד גדול כתב החתם סופר בדרשותיו, בדרוש ל' אדר (ח"א דף קנז ע"א, ד"ה ספ"ק דמגילה), לפרש את דבר הכתוב במגילת אסתר (ג, ח-ט) ויאמר המן למלך אחשוורוש ישנו עם אחד מפוזר ומפורד בין העמים בכל מדינות מלכותך ודתייהם שונות מכל עם ואת דתי המלך אינם עושים ולמלך אין שום להניחם, אם על המלך טוב יכתב לאבדם וגו', כי הנה בנוהג שבעולם שאם יש איזה קבוצת אנשים המורדת במלך, הם עושים לעצמם סימנים במלבושים שיכירו זה את זה שהוא מאותו כנופיה, וברוב הזמן הם

שונים העלולים לגרום למרידה במלכות, ולכן עצתי היא, אם על המלך טוב יכתב לאבדם, פירוש, רק למראית עין בלבד יכתבו כאילו המלך גזר לאבד את כל היהודים, והשרים יידעו ויבינו שאין כוונת המלך באמת לאבדם, אלא שהמטרה בכך היא שכאשר ישמעו היהודים שנגזרה גזירה לאבד כל איש יהודי, מיד ימהרו כולם להחליף את בגדיהם לבגדי נכרים כדי שלא יכירו בהם שהם יהודים, וכאמור שבאופן כזה אין היהודים צריכים למסור נפש שלא לשנות הלבוש. ועל דבר זה בלבד הסכים אחשוורוש, כי הוא לא רצה באמת להרוג ולאבד את היהודים, רק הסכים לכתוב גזירה כלפי חוץ כאילו הוא גזר לאבדם, וכל המטרה היא רק לגרום להם לשנות הלבוש העלול להביא לידי מרידה. אך אחרי כן כשמסר המלך את טבעתו להמן, הלך הוא על דעת עצמו וכתב שהמלך גזר באמת להשמיד ולהרוג.

וביזן שעיקר תחילת ההסתה של המן היתה על ידי שינוי מלבושי ישראל, לכן מדה כנגד מדה נענש המן בכך שהושפל כבודו כאשר הוכרח להלביש את מרדכי את הלבוש שלבש בו המלך ולקרא לפניו ככה יעשה לאיש וגו', וגם בסוף מעשה זכה מרדכי לצאת בלבוש מלכות תכלת וחור ועטרת זהב גדולה ותכריך בויז וארנמן (ונראה להוסיף ולבאר, שלא היה חשש לבישת מלבושי נכרים כשלבש מרדכי את הלבוש שלבש המלך, כי לא היו אלו סתם בגדים ששאר הגוים לובשים, אלא סוג בגדים המיוחדים למלך לבדו, ואף גוי אחר זולת המלך לא לבשם, ובגדים שרק גוי אחד לובש אין בגדר בגדי נכרים

לא כן הוא אצל עם ישראל שגם אחרי שעם זה מפורד בארצות אויביהם, הוא עודנו ומפורד, פירוש, שהוא ניכר לעצמו, מלשון פרידה של רימון (על פי ירושלמי ברכות א, א), ובני ישראל נפרדים לעצמם ומובדלים מכל עם ולשון, המה מצוינים במלבושיהם, בלבישת בגדים שחורים, ובלבישת שמריימל או כובע שחור, אשר בזה הם נבדלים מכל עם.

ממשיך החתם סופר שם ומפרש, שהמן הרשע בא בעצה ובתחבולה כיצד להסיר את הטבעת מעל אחשוורוש ולגרום לו לחתום על גזירה להשמיד ולהרוג את כל היהודים, שהוא אמר לאחשוורוש שההלכה היא בקרב היהודים (ראה שו"ע יו"ד שם) שרק אם המלך גזר במפורש לשנות את המלבושים, הרי זו גזירת שמד שהם מוסרים נפש על כך שלא לשמוע בקולו, אבל אם אינו גזר במפורש על שינוי הלבוש, אלא שהוא גזר איזה גזירה אחרת רק על היהודים, אזי אין צריכים למסור הנפש שלא ללבוש בגדי נכרים, ומותר להם לשנות הלבוש ללבוש נכרי כדי שלא יכירו בהם שהם יהודים, (כי בימים ההם היה אפשר לו ליהודי להסתיר את עצמו על ידי שלבש בגדי נכרי ושוב לא הכירו בו שהוא יהודי, כי לא היו אז אצל הרשויות רשימות ותעודות עם תמונות כמו שהיו בימי הימלר ימ"ש שעל ידם ידעו על כל אחד אם הוא יהודי).

על כן בא המן לאחשוורוש בתחבולה ובמזימה ואמר לו, הבה נתחכמה לעם הזה ונגרום להם לשנות את הלבושים שלא יהיו מצוינים בלבושים

כשאמרה אסתר לאחשוורוש כי נמכרנו אני ועמי להשמיד ולהרוג ולאבד, תמה ואמר מי הוא זה ואיזה הוא אשר מלאו לעשות כן.

עוד יש להוסיף לפי דרכו של החתם סופר, שבוה יש ליתן טעם לשבח למנהג ישראל תורה שנהגו בפורים לשנות המלבושים וללבוש פרצופים, וזכורני גם מימי נעורי שהיה מנהג זה פשוט בכל ישראל, וכבר נזכר מנהג זה ברמ"א (או"ח סימן תרצו, ה) שאף הביא בזה מחלוקת אם מותר או איש ללבוש בגדי אשה ולאשה בגדי איש, ואם מותר בלבישת כלאים דרבנן (ראה שו"ת מהר"י מינין סימן טו), ודבר פלא והפלא מסופר, שאפילו רבינו הרמ"א זי"ע בעצמו היה נוהג בפורים לשנות מלבושיו ולחזר על פתחי בתי העיר להזכירם להתפלל תפילת ערבית פן יטרדו בסעודת פורים וישכחו להתפלל. גם זקה"ק זי"ע בבני יששכר (מאמרי אדר, מאמר ט אות א) כתב טעם למנהג זה. ולפי דברי החתם סופר הרי הוא כמבואר, שבמנהג זה אנו עושים זכר לנס ההצלה ממות לחיים, כי עיקר גזירת המן להשמיד את כל היהודים היתה כאשר בא בתחבולה להסית את אחשוורוש לזוור שבני ישראל ישנו את מלבושם ויסירו מעליהם את בגדי ישראל.

*

עוללה מן המדובר, שעיקר הגזירה בימי מרדכי ואסתר היה כאשר אחשוורוש ביקש להסיר מעל היהודים את בגדי ישראל אשר הם מצוינים בהם, וענין זה יבואר ביתר שאת על פי מה שמצינו שכל התגברותו של אחשוורוש היתה לפעול שלא יגאלו ישראל מתחת

שאסור ללבושם). עכ"ד החתם סופר בתוספת ביאור.

*

באלה הדברים נמצא פתרון לתמיהת רבים על מה שמצינו (אסתר ז, ד-ה) שכאשר אמרה אסתר לאחשוורוש כי נמכרנו אני ועמי להשמיד להרוג ולאבד, ענה ואמר לה, מי הוא זה ואיזה הוא אשר מלאו לבו לעשות כן, והוא תמוה, שהרי הוא עצמו הסכים בידיעה לגזירתו של המן אחרי אשר גדלו על כל השרים, והסיר את מבעתו ומסרו להמן שיחתום בו על הגזירה להשמיד ולאבד את כל היהודים, ומה גם שאמרו במדרש (אסתר רבה ז, כ) שאחשוורוש שונא את ישראל יותר מהמן הרשע, ומה זה שהוא עכשיו מעמיד פני תם ושואל בצביעות 'מי הוא זה ואיזה הוא אשר מלאו לבו לעשות כן', ואף שמלך טיפש היה (מגילה יב, א), מכל מקום גם טיפש אינו מדבר דיבורי שטות כאלו להכחיש במצח נחושה את אשר גלוי לכל שהוא בעצמו עשה. וכבר עמדו בזה המפרשים וביארו בכמה אופנים.

אך לפי דברי החתם סופר יתיישב לנכון, שהרי נתבאר שאחשוורוש לא הסכים להוציא באמת גזירה לאבד את כל היהודים, כי היה חבל בעיניו להפסיד אומה כזו שיש בה הרבה חכמים, ויש בידם מומן רב שאפשר להוציא מידם על ידי מסים וארנוניות, רק הסכים לתחבולתו של המן לכתוב למראית עין כאילו נגזרה גזירה להרוג את היהודים, במטרה שהיהודים ילבוש בגדי נכרים כדי להינצל מהגזירה, הא ותו לא, אלא שהמן על דעת עצמו כתב וחתם שהמלך גזר באמת להרוג את כל היהודים. לכן

נפש וללבוש אפילו שק ואפר ובגדים קרועים, ובלבד שישארו עם בגדי ישראל, אבל בשום אופן לא ללבוש בגדי נכרים.

כי זה הענין שלא ללבוש בגדי נכרים הוא עיקר השמירה והגדר שלא להתערב בנוים. ובוה נראה לפרש הכתוב (במדבר כג, ט) הן עם לבדד ישכון, פירוש, כאשר הם שוכנים בדרך לעצמם ונוהרים ללבוש רק בגדי ישראל השונים מכל עם, אז מתקיים בהם ובגוים לא יתחשב, פירוש, שאף אם הרבו לחטוא עד מאד, יהיה מה שיהיה, אבל בכל זאת אינם נחשבים כמעורבים בין הגוים, כי כל זמן שיהודי מקפיד ללבוש רק לבוש ישראל הרי הוא נחשב ונמנה בכלל ישראל ולא נמנה בכלל הגוים.

*

בראותי את דבריו הקדושים של החתם סופר מצאתי סמך למה שאמרתי זה מכבר (אף שאין אני כראי לומר דבר זה, ובוודאי אין כוונתי לדבר סרה על ישראל, והשי"ת יכפר בעדי), שכאשר צורך היהודים היטלר הרשע ימ"ש נכנס למדינות פולין והונגריה, היתה ראשית גזירתו שהיהודים יסירו את זקנם ופאות ראשם, ושילבשו מלאי צהוב על מלבושיהם. ואלמלי היו כל ישראל עומדים בתוקף בראשית התגברות כוחו של רשע זה שלא לשמוע בקולו, ולא היו מסירים את צלם האלקים מעל פניהם, אף אם חלק מהם היו צריכים עבור כך למסור נפשם להריגה ושריפה, אזי לא היו הצרות מתגברות כל כך, ולא היה עולה בגורלם של בני עם ישראל כפי שעלה להם בסוף מעשה באושוויץ ומיידנק וטרבלניקה ושאר מחנות ההשמדה, ולא היו נהרגים

ידו ולא יבנו את בית המקדש, כפי שאמרו בגמרא (מגילה יא, ב) שעשה משתה בשנת שלש למלכו כאשר מעה בחשבוננו וסבר שמלאו שבועים שנה לגלות בבל, ואמר שכיון שלא נגאלו שוב לא יגאלו ולא יבנה בית המקדש, ואמרו עוד (שם טו, ב) על מה שאמר אחשוורוש (אסתר ה, ג) עד חצי המלכות ותעש, חצי המלכות ולא דבר שחוצץ למלכות, ומאי ניהו בנין בית המקדש. ועל כן היה אחשוורוש ברשעותו מטכס עצות ותחבולות להעביר את ישראל על דתם ולהסירם מתורת ה', ובוה לפעול שלעולם לא יזכו להיגאל ולבנות שנית את בית המקדש, ולכן קיבל את עצתו של המן הרשע לזוור גזירה אשר על ידה יהיו ישראל מוכרחים ללבוש מלבושי נכרים ולהיות דומים בחוותם לגוים, וממילא ילכו מדחי אל דחי לסור מאחרי ה' ולישא נשים נכריות ולעבור על כל התורה, ושוב לא יהיו ראויים לגאולה ולבנין בית המקדש, וישארו כבושים בגולה ח"ו.

לפיכך כאשר נודע הדבר למרדכי כתוב (אסתר ד, א) ויקרע מרדכי את בגדיו וילבש שק ואפר ויצא בתוך העיר ויזעק וזעקה גדלה ומרה, דהיינו שקריעת הבגדים היתה לרמוז על כך שעיקר הגזירה היא על דבר בגדי ישראל, ובכך ביקש מרדכי להורות לכל ישראל שלא יעלה על לב שום יהודי מחמת הגזירה למהר לקנות בגדי נכרים וללבושם ח"ו, כפי שזמם אחשוורוש הרשע, כי אם כה יעשו אדרבה הצרה תגדל יותר, ואחריהם תהיה מרה מאד ולא יזכו לגאולה, והמן יפק את זממו שהוא מכוון באמת להשמיד את כל היהודים, אלא העצה היא להמשיך ללכת עם בגדי ישראל במסירות

*

אנו רואים גם בזמנינו בכל מקום בעולם, שיש שם גוים רשעים ואנטישמיים, ששום ריוח והצלחה ליהודים אינם עומדים מהליכה בדרך המתחדשים, הרפורמים והקונסרבטיבים וכדומה להם, אלא הגוים נשארו באותה שנהה ורשעות אף כנגד המתחדשים ופורקי העול, ואפשר שעוד הוסיפו שנהה על שנאתם, ואף אם לפעמים אין הם מכירים לפי שעה באותם אנשים שהמה יהודים ואין קוראים אחרים קריאות נגאי, אבל אש השנהה כלפי יהודי באשר הוא לא כבתה. הרי ישנם מקומות באמריקה שמאה שנה לא ראתה עינם דמות של יהודים חסידים אשר צלם אלקים על פניהם, ובכל זאת נמצאים שם רשעים רבים השונאים כל יהודי בתכלית השנהה. כן גם הגוים השונאים את בני ארץ ישראל אין שנאתם מכוונת רק כלפי יהודים יראי ה', אלא הם שונאים שוה בשוה גם אנשי הקיבוצים והשייכים למפלגות הרחוקות מדת ישראל שלא יודעים מהו שבת ויום כיפור.

זו היא צרעת נושנת אשר מימים ימימה טעו והטעו בה הרשעים הכופרים והרפורמים, אשר דימו שרק הלבוש היהודי והחזות היהודית הם הגורמים לשנאת הגוים לישראל, וכאשר רק יורדו מעל בני ישראל את חזותם היהודית והמלבוש היהודי, ילכשו מלבושי אשכנז ויתנהגו כדרכי הגוים ויטמעו בהם, מיד יחדלו הגוים משנאתם, וכל העמים ינשאו את היהודים ויהפכו אותם לשרים גדולים ויכרעו וישתחוו לפניהם.

אולם במאה השנים האחרונות הוכח לעין כל אחד שנהפוך הוא,

ונמכחים בתאי הגוים ושאר מיתות משונות ואכזריות אשר בעינינו ראינו. אלא שהיהודים, ואף אני בתוכם, לא ידענו אז עד היכן הדברים מגיעים, ואך עתה רואים למפרע דבר זה ביתר שאת. וכשיבוא משיח צדקנו הוא ימליץ טוב בעד ישראל שוה היה מחסרון ידיעה, ונסלח לכל עדת בני ישראל ולגר הגר בתוכם כי לכל העם בשנהה.

כך היה גם בגזירתו של המן, שכאמור ראשית גזירתו היתה לבטל את מלבושי ישראל, ואלמלי לא היה מרדכי קורע את בגדיו ולא היה מלמד את בני ישראל למסור נפש שלא לשנות הלבושים, אזי תיכף כשיצאה גזירת המלכות להשמיד ולאבד את כל היהודים היו כולם ממהרים לקנות לעצמם מלבושי נכרים ומסירים את זקנם ופאותיהם, אף שחרפה היא להם באומנם שהם עושים כן מחמת ההכרח להינצל מהגזירה. אלא שמרדכי ידע ששום הצלה לא תצמח מלבישת בגדי נכרים, וגזירת הלבוש היא רק תחילת הגזירות הקשות יותר, ואם יפתחו פתח לסמרא אחרא כחודו של מחט בסוף היא תתגבר לא רק על נשמות ישראל אלא גם על גופם לאבדם ולכלותם, כי הסמרא אחרא היא האויב והשונא של ישראל, לא רק לתורת ישראל אלא לגוף ולנפש של ישראל, ולא יהיה די להם בהעברתם על הדת, אלא תבקש להרוג ולאבד את כל אשר הוא מורע ישראל אפילו אם ישמע בקולם לצאת לשמד. כפי שהיה בחורבן של הדור האחרון, שהרשעים ימ"ש לא הבדילו בין יהודי כשר ובין משומד בן משומדים מדורי דורות, וביום זעם הובילו את כולם לגיא ההריגה.

בעיני הגוים, ובסוף דבר לא העלו מאומה בידם, ונתקיים בהם (יזמיהו ב, י) אותי עזבו מקור מים חיים לחצוב להם בארות בארות נשברים אשר לא יכילו המים, הם עזבו את התורה דכתיב בה (משלי ד, כב) כי חיים הם למוציאיהם ולכל בשרו מרפא, ובסוף מעשה התברר למפרע שחפרו להם בורות ריקים.

בכל הדורות החלו צרות רבות משעה שבני ישראל התחילו להתדמות לגוים, אשר מזה באו לעבוד עבודה זרה ולשאת נשים נכריות. כפי שיראה כל המתבונן בספרי הנביאים (ויראתי בפצותי לדבר בדברים אלו, ואין דברי אלא בדרך דרוש, וה' יכפר בעדי), אשר לכאורה הוא פלא על מלכי ישראל שעבדו עבודה זרה, וכי כל כך יצאו מדעתם לומר לעין אבי אתה, הלא שטות כזו ראויה לאומות הפתאים, אבל לא לבני ישראל שהם עם נבון וחכם. אלא בהכרח לומר שבאמת הם לא האמינו בכל האלילים הללו, ורק עשו כן למראית עין כדי למצוא חן בעיני הגוים, כי ראו שהם מעט מכל העמים והם מוקפים סביבותיהם בגוים רבים ועצומים, רשעים רוצחים וטמאים, ומאחר שנפל פחד הגוים עליהם סברו שאם יעתיקו לעצמם מעט מחוקי הגוים ויעשו גם הם אלילי עבודה זרה, אזי יניחו להם האומות מעט, כאשר טעו בזה המשכילים ושאר כתות הטועים בדורות האחרונים.

בן סברו מלכי ישראל שאם המלך ישא לאשה את בתו של מלך מהאומות, כגון בת מלך מצרים וכדומה, ויהיו קרובי משפחה של מלכים גדולים ושליטים, אזי ישאו חן וחסד בעיני הגוים ולא יוסיפו עוד בני עוולה לענותם, ועל ידי נישואין

הרשעות ושנאת ישראל הגדולה ביותר עלי אדמות צמחו דווקא במדינות אלו של צרפת וגרמניה, אשר שם נטמעו אלפי יהודים בין הגוים, ויותר משישים אחוזים מהפרופסורים בגרמניה היו מגזע יהודי, וחלק גדול מהמכמרים שם היה מוצאם מזרע ישראל.

בן אפשר לראות בכמה ממדינות הערביים, שיש מקומות שהיהודים לא היו ניכרים ושונים כלל מהגוים במלבושם, ובכל זאת שנאו אותם הגוים שנאה עזה וכבושה. ולא זו בלבד אלא שהגוים בארץ חבשו שונאים בתכלית השנאה אפילו את הפלאשיים, אף שזה להם כאלף שנה שאינם יודעים כמעט מאומה מיהדותם, ותוארם וחזותם ממש כתואר הגוים, ובכל זאת הגוים ישנאום ויהרגום לרבבותיהם וירדפום עד חרמה. אמנם יש נידון בספרי אחרונים אודות הפלאשיים אם דינם כישראל (עין שו"ת הרדב"ז ח"ד סימן ריט, אלף רצ, וח"ז סימן ה), אולם מתוך מה שאנו רואים את השנאה הגדולה שהגוים שונאים אותם, אפשר להוכיח שמוצאם מזרע ישראל המה, כי אם לא כן לא היה השנאה להם גדולה כל כך.

בן הוכח בבירור בכל מקומות מושבות בני ישראל, שכל זמן שבני ישראל דבקו יותר בדרכי התורה והתבדלות מהגוים, אזי היו יושבים יותר לבטח, וכאשר קיימו בעצמם חן עם לבדד שהיו מובדלים מהגוים, אזי נתקיים בהם ישכון ששכנו בטח. לעומת זאת השיטה של התדמות לגוים היתה ללא הועיל. המתחדשים הללו מכרו את התורה ואת היהדות בעבור נזיד ערשים למצוא חן

אותו מי הוא, השיב לי שהוא היה נשיא הבנק הלאומי המרכזי [נאציאונאל באנק] של פעם. שאלתי בתמיהה: האם אתה יהודי. ויען האיש, שעתה הוא כבר לא יהודי לפי שהשתמד לפני למעלה מעשרים שנה. הוספתי לחקור אותו: כלום יש לך אשה וילדים. ענה לי שאשתו ובנים הם גוים נוצריים.

כאן מצאתי מקום לדבר אל לבו, ושאלתי אותו: למה לא הצטרפה אשתך לבוא עמך לכאן. השיב הלה בשפת רוגז: איך יעלה על דעתך רעיון כזה, וכי היא תבוא עמי לכאן לסבול צרות צרורות. החזרתי לו בשאלה: האם חייכם יחד היו בטוב ובנעימים, כלום התנהגת אליה כיאות. ענה האיש שהם חיו בשלום ובשלוה, ומכל מה שהיה לו נתן לה תחילה. הוספתי לשאול אותו: פליאה דעת ממני, האם רק לבקש ממך בגדים נאים והדורים היית נחשב לבעלה, ועכשיו כאשר הוליכו אותך למחנות שוב לא היית נחשב בעינייה לבעלה ושילחה אותך לברך. סיפרתי לו על הספינה המשוריינת הראשונה שטבעה בים לפני כשבשים שנה, והיו שם אנשים ונשים, ובקשו להציל תחילה את הנשים, אבל הן לא רצו להינצל בלא בעליהן, ותמהתי באוזניו, איך הניחה אותו אשתו ללכת לבדו למחנות. כן שאלתי אותו לגבי בניו: מדוע זה לא באו בניך עמך לכאן, וכי לא גידלת את בניך כיאות ולא הרעפת עליהם כל טוב. וכאשר טען האיש שהוא נתן לבניו כל משאלות לבם, אמרתי לו: הבט נא וראה מה עלתה בידך מהיציאה לשמד, שעכשיו אתה יושב כאן גלמוד, שוה בשוה אלי.

הללו יוטב הקשר המדיני והפוליטי בין בני ישראל והעמים אשר סביבותיהם. כך שכל הסיבה שהתערבו בין הגוים היתה רק מחמת פחד ומורא מפניהם, ומפני טעות שבכך יוטב לישראל, אולם הסוף המר היה שכאשר הגיע עת לצרה ליעקב לא הועיל מאומה ביום עברה, כפי שהיה בכל הדורות שהגוים שנאו את המשומדים ועינו אותם יותר ממה שעינו יהודים אחרים, כאמרם שמשומדים אלו חפצים לרמות אותם ולהתגרל עליהם.

*

את זה ראינו בחוש שמאומה לא הועיל לאותם משומדים ביום זעם להציל ממות נפשם ולהימלט משנאת הגוים. כאשר הרשעים ימ"ש הובילו אותי לראשונה לעיר פעסט אל המקום אשר משם נשלחו כולם אל מחנה ההשמדה אושוויץ, היו עמי בחדרי שני שכנים, אחד היה כומר שהיה עסוק כל העת בצלמיו ובטח בהם שיצילוהו, והשני היה מנהיג המפלגה הנאצית בהונגריה. שניהם הסתירו את מקור מוצאם מזרע היהודים ואיש לא ידע מכך, אולם הנאצים בדקו ומצאו שהם יהודים, ובסוף הובילו את שניהם לאושוויץ שם נחנקו בגז ונשרפו, ואילו אותי הוציא השי"ת משם ברוב רחמיו וחסדיו.

כבר סיפרתי כמה פעמים מה שהיה עמי בהיותי באושוויץ - אשר מי שלא היה שם לא יוכל להבין את מצבינו שם, ובני הדור הזה לא יוכלו לצייר זאת ברעתם - וגם שם במייעתא דשמיא ובזכות אבותי תמיד לא נפלתי לייאוש. באחד הלילות בהיותנו שוכבים על הארץ שכב סמוך אלי גוי מהונגריה, כששאלתי

ושום תועלת וטובה לא צמחה להם ממה שהתנהגו כגוים.

*

בן היה גם בארץ ספרד, אשר גם אלו היהודים שיצאו לשמד, או האנוסים שכלפי חוץ העמידו פנים שיצאו לשמד, הרי שבסופו של דבר גם אותם העלו על מוקדה כמו חבריהם שלא יצאו לשמד, אם כי אצלם התעכב הדבר בכמה שנים אבל סופם היה שוה לכל היהודים, ואדרבה היהודים שלא השתמדו ובחרו בגזירת גירוש מהם ניצלו רבים.

כל שכן ששום תועלת לא עלתה לאותם הפתאים שסברו שאם יתלכשו כגוים, ידברו בלשון הגוים ויתנהגו כגוים, תחדל שנאת הגוים לישראל. אדרבה, כל זמן שעמדו בני ישראל איתנים בשמירה על דת ישראל, התקיים בהם (דברים ד, ו-ו) כי היא חכמתכם וכינתכם לעיני העמים אשר ישמעון את כל החוקים האלה ואמרו רק עם חכם ונבון הגוי הגדול הזה, כי מי גוי גדול אשר לו אלקים קרובים אליו וגו'. וכפי שפירש רש"י (שם פסוק ט) וז"ל, כשלא תשכחו אותם ותעשום על אמתתם תחשבו חכמים ונבונים, ואם תעוותו אותם מתוך שכחה תחשבו שוטים, ע"כ. כי כל זמן שיהודי מתנהג כיהודי וחזותו כיהודי, יש לגוי בכל זאת קצת דרך ארץ לפניו, הוא מביט עליו בקנאה, וכאשר שמרו ישראל בשלימות על דת ישראל היתה כל שנאת הגוים אליהם רק מחמת קנאה שקינאו על שהיהודים הם חכמים יותר מהם והם עם חכם ונבון, והכומר ידע שלהבדיל בין טומאה למהרה חכמת הרב היהודי עדיפה על חכמתו אלף מונים, והדבר

שוב הוספתי וכיררתי אצלו: מה בדבר הבנק בו היית נשיא, האם מעלת בתפקידך. ענה האיש: איך תחשדני שאני מעלתי בבנק אשר מסרתי עליו את חיי, בזכותי נכנס למדינת הונגריה רווחים של מאות מליוני פענגוי. למשמע הדברים ענית בפליאה: ראה נא שאחרי ככלות הכל הובילו אותך הנה לשכב בחשיכה על הארץ בין הכינים ואתה מזומן להיהרג בכל עת. כאן נפלה תרדמה עלינו והשיחה נעצרה.

בלילה הבא מצאתי אותו שוכב בסמוך אלי והמשכתי לשוחח עמו על הדברים של ליל אמש, ושאלתי אותו: פלא גדול אצלי, איך יתכן שאיש כמורך שהכניס לקופת המדינה רווחים של מאות מליוני פענגוי וארצך התעשרה על ידך, והיו לך אשה וילדים וקרובי משפחה, וכולם השאירו אותך לבדך כערער בערבה. כה הוספתי לשוחח עמו כמה לילות, וכמובן שלא מצא בפיו מענה. עד שלאחר כמה לילות פנה ואמר לי: רבי, התבוננתי בדבריך והנני רואה שאכן צדקו דבריך, אני רואה שטעיתי בדרך בו הלכתי כי לא היה שוה לי כל זאת, ואני מבטיח לך שמיד כאשר אצא מכאן אעזוב את דרכי ואחזור ליהדותי.

בחלוף ימים מועטים כבר לא היה האיש בין החיים, ואיני יודע מה היה בסופו כרגע האחרון, ואולי עוד היה לו הרהור תשובה, וכפי הנראה יש עליו לימוד זכות שכל מעשיו היו רק באונס, כי בכל זאת ישראל הוא. ברם, יש רשעים אשר אפילו על פתחו של גיהנום אין חוזרים בתשובה (עירובין יג, א), אפילו כאשר הם רואים שהם יורדים לתהום

התורה והאמונה, ואיככה אנו רואים ברעה אשר מצאה את עמי באמריקה שבזמן קצר נמשו רבים מישראל את יהדותם, עד שיש שכבר מחשבים חשבונות שה"ו בעוד עשרות שנים לא יהיו כלל יהודים באמריקה.

בשנחקור אחר שורש הדברים נמצא שהמקור התחיל בכך שהבאים לכאן הסירו מעליהם את הלבוש יהודי, כשהם הולכים שולל אחרי עצת הסטרא אחרא לאמור שאין כל רע בכך שלא ילכשו בעקימשע ומעיל ארוך, אלא ילכשו מלבושי נכרים ויגדלו בלורית גדולה ואף ילכו בגילוי הראש כדוגמת הגוים, ודימו בנפשם שגם באופן זה יתכן להיות יהודי. זה היה השורש פורה ראש ולענה אשר רבים חללים הפיל ועל ידו נחרבו קהילות גדולות מישראל שנאבדו מתוך הקהל. הגורם לכך לא היו אנשי מפלגה כזו או אחרת, אלא שורש הדבר היה רק בטעות זו שחשבו שאפשר להם להישאר יהודים גם אם יתלכשו כגוים ויקראו לעצמם בשמות הגוים וידברו בלשונות הגוים. דבר זה מצוה עלינו לפרסם ולהודיע לכל.

אנו רואים כיום את גודל החורבן והרס הדת אצל הרפורמים באמריקה, אשר כל כוונתם היא רק ללכת בדרכי הגוים ולעשות כמעשיהם, ולכן בנו לעצמם 'מעמפל' גדול כדוגמת בתי הטומאה של הגוים, והם מתכנסים לתפילה בתערובת אנשים עם הנשים נכריות שלהם, וה'ראב"י שלהם נדמה ממש ככומר, וחזן ממה שהכומר עושה לעצמו שתי וערב והראב"י עושה לעצמו צורת מגן דוד וכדומה אין שום הכדל

הפשוט ביותר בעיני הרב לא ישיגהו הכומר בשכלו כלל, וגם שאר הגוים ידעו זאת שהרב היהודי הוא חכם ומשכיל ומבין יותר מן הכומר, ורק מחמת קנאה זו חפצו הכמרים להשמיד ולהרוג את בני ישראל.

לא כן ברור האחרון מאז החלו המשומדים לבקש להידמות לגוים, מאז נעשה כל יהודי בוי ומבוזה בעיני העמים, ואומות העולם מביטים על ישראל בולזול ואומרים להם ליסטים אתם, כי מאחר והמשומדים הללו אינם לא יהודים ולא גוים נמצאו שנעשו קרחים מכאן ומכאן, ונשארו בלא כלום ומאומה לא העלו בידם. ומי חכם וישמור אלה הדברים לזכרם היטב ללמוד ממנו דרך חיים ותוכחת מוסר.

*

נגע זה הוא גם השורש והמקור לשמד הגדול אשר נעשה באמריקה, אשר יש בה היום כששה ומחצה מיליון יהודים, ואך מועטים מהם המה שומרי תורה ומצוות, וישנם באמריקה וגם בכל העולם כולו הרבה ערים אשר יותר מחמישים או שישים אחוזים מהיהודים מתבוללים בנישואי נשים נכריות ל"ע. וכל הרואה עומד ותמה, איככה נהיתה הרעה הזאת, והרי במשך כשני אלפים שנה עמדו כל ישראל איתנים באמונתם אף גם זאת בהיותם בארץ אויביהם ונעו ונדו גולה אחר גולה, ואף תחת יד נבוכדנצר וטיטוס עמדו באמונתם, וגם כאשר היו מועונים תחת יד האינקוויזיציה וכיוצא בהם, וכאשר נהרגו ונשחטו ונשרפו וגורשו מארצם בלי למצוא מנוח לכף גולגלם, בכל זאת לא עלתה ביד הגוים להטותם מדרך

כבר דרשתי על כך לפני למעלה מעשרים שנה בדרשה שנשאתי במקלות עם רב לפני יותר מרבעה אנשים מישראל⁴⁶, והתרעתי אז אודות גודל השמד והחורבן אשר הרפורמים עושים באמריקה, ולאחר דרשה זו היו שם אנשים שהתרעמו עלי באמרם שבארץ ישראל אין צריך לדבר אודות הרפורמים כי הם לא נמצאים שם, אולם עניתי ואמרתי להם, דעו לכם, שאף אחד לא יוכל להוציא לשמד את יהודי ארץ ישראל, רק אם הרפורמים יגיעו לשם ותהיה להם דריסת רגל בארץ ישראל, אזי הם יורעו הרס וחורבן ליהדות רח"ל.

בך אמרתי בימים ההם, והיום כבר נוכחים לראות בצדקת דברי, כאשר אנו רואים שהרפורמים והקונסרבטיבים החלו לשאת ראש בארץ ישראל, ואף הקימו להם היכלות 'מעמפל' בכמה ערים בארץ ישראל, שם מתפללים בתערובת אנשים ונשים, ואשה עוברת לפני התיבה כשליח ציבור, ואף שהמה ללעג ולקלס בעיני כל, מכל מקום הפושעים ואנשי הקיבוצים והקומוניסטים, וחברי מפלגות של שונאי הדת, תומכים בהם ועומדים לעזרתם, כי גם המה יודעים שלעולם לא יצליחו להעביר על דתם את היהודים ההולכים בדרכי התורה ומתלבשים כיהודים, ואין באפשרותם להוציא יהודים לשמד אלא באופן זה, שבתחילה יעשו אותם לקונסרבטיבים, ולאחר מכן יהפכו

בניהם, ואם סברו שבכך ישמרו על היהודים שלא ילכו אצל הגוים, הרי שאדרכה אנשיהם הוסיפו יותר ויותר להשתמד ולהיטמע בין הגוים וחדלו מלבוא אל הטעמפל שלהם. לנוכח כך, כשראו הראביים שהקהילות וההיכלות שלהם מתרוקנים והם נותרים בלא יהודים, החלו לומר שאף המשומדים המה בכלל ישראל, וגם הנושאים נשים נכרות, הם ובניהם הגוים, כולם נחשבים בכלל ישראל. אבל באמת גם זה לא יועיל להם מאומה והיכליהם יוסיפו להתרוקן לגמרי מאנשים, כי רק הזקנים שבהם שהמה עוד זוכרים מבית אביהם את הרבנים היהודים המה באים לראבי הרפורמי, אולם הדור הצעיר אינם צריכים כלל לראבי, כי גם הכומר טוב בעיניהם והם יכולים לפנות תיכף ומיד אליו.

זו הסיבה שלאחרונה החלו הרפורמים לנעוץ את טלפיהם בארץ ישראל, אף שתמיד היו הם ידועים בשנאתם לארץ ישראל, ואף מחקו מסידורי התפילה שלהם כל זכר לארץ ישראל ולירושלים. אלא שעכשיו כאשר הם רואים שבחוף לארץ כבר אין להם את מי להוציא לשמד, ובהיכליהם שם כבר אין להם יהודים מתפללים, כי כולם כבר התערבו בין הגוים והמה כבר גוים גמורים, שהרי אף ביהדותם אין שום הבדל ביניהם לגוים, וכבר המירו את שבת ליום ראשון להבריל, והמה כבר מתפללים בבתי טומאותיהם של הגוים, ואין ביניהם לגוים מאומה, כידוע כל זאת למתבונן על המצב שלהם באמריקה ואנגליה ושאר המדינות, לפיכך התחילו הרפורמים לבוא לארץ ישראל, בתקוה שאולי שם ימצאו יהודים שיוכלו להוציאם לשמד.

⁴⁶ את הדרשה נשא מרן זי"ע לפני יותר מרבעת אנשים ובהם מסלחה ומשמנה של היהדות החרדית. שהתקבצו בהיכל הגדול של ישיבת "מאה שערים" וסביבתה, ביום זאת הנוכה תשט"ו, בביקורו הראשון בארץ הקודש.

האלה ותשא אשת אדוניו את עיניה אל יוסף ותאמר שכבה עמי, ופירש רש"י, ויהי יוסף יפה תואר, כיון שראה עצמו מושל התחיל אוכל ושותה ומסלסל בשעריו, אמר הקב"ה אביך מתאבל ואתה מסלסל בשערך, אני מגרה כך את הדוב, מיד ותשא אשת אדוניו וגו', ע"כ, וכבר הזכרנו למעלה מדברי הוזהר הקדוש שהיה יוסף גם מקשט ומתקן את בגדיו, והבאנו שכן משמע גם במדרש (בראשית רבה פו, ג) שהיה מתלה בעקבו.

ונקדים עוד הכתובים למעלה (לו, כג-לה) ויהי כאשר בא יוסף אל אחיו ויפשימו את יוסף את כתנתו את כתונת הפסים אשר עליו, ויקחוהו וישליכו אותו הבורה והבור ריק אין בו מים וגו', ויקחו את כתונת יוסף וישחטו שעיר עזים ויטבלו את הכתונת בדם, וישלחו את כתונת הפסים ויביאו אל אביהם ויאמרו זאת מצאנו הכר נא הכתונת בנך הוא אם לא, ויכירה ויאמר כתונת בני חיה רעה אכלתהו טרוף טרוף יוסף, ויקרע יעקב שמלותיו וישם שק במתניו ויתאבל על בנו ימים רבים, ויקומו כל בניו וכל בנותיו לנחמו וימאן להתנחם ויאמר כי ארד אל בני אבל שאולה ויבך אותו אביו. והדקדוקים באלה מקראי קדש רבו כמו רבו ואין בכוחי לפרטם, אלא נבאר הפרשה ומאליהם יתיישבו הדקדוקים.

אכן יבואר על פי דרכו של החתם סופר שהיה פנם כזה שלבש יוסף את כתונת הפסים שעשה לו אביו, כי אין ראוי ליהודי ללבוש מלבוש כזה ששאר בני יעקב לא הלכו בו ואין הוא בכלל לבוש יהודי, ועל כך נאמר (לו, ד) ויראו אחיו כי אותו אהב אביהם מכל אחיו,

אותם לרפורמים, ומשם קצרה הדרך עד שיצאו לגמרי לשמד, זו כל מוזמתם ודרכם הרעה.

באותה דרשה אמרתי, שכאשר הפושעים בארץ ישראל יראו שאין בכוחם להשפיע רעה על יראי ה' העומדים בתוקף על שמירת יהדותם, הרי שפושעים אלו יביאו ויכניסו לארץ ישראל את הרפורמים. כשאמרתי דברים אלו בימים ההם לא הבינו את גודל הסכנה העלולה לצמח מהם, אבל אני דיברתי מתוך הנסיון, אשר אין חכם כבעל הנסיון (עקידה שער יד), כי כבר נוכחנו לראות את אשר הרפורמים הרסו והחריבו בכל מדינות אירופה ואמריקה, שהוציאו מדינות שלימות לשמד. ושורש הכל אחד הוא, שכאשר מסירים מיהודי את לבושו, בכך נוטלים ממנו את כל יהדותו, כי כך היא אומנתו של יצר הרע, היום אומר לו עשה כך ולמחר אומר לו עשה כך עד שאומר לו לך עבוד עבודה זרה והולך ועובד (שבת קה, ב).

*

עוד זאת כתב החתם סופר שם (כדוש לו/ אדר) דבר נורא, שהיה קצת נדנוד עבירה במה שעשה יעקב ליוסף כתונת הפסים ולבשו יוסף, כי מלבוש זה לא היה מלבוש שבני ישראל מצוינים בו, שהרי שום אחד מבני יעקב לא היה לו כמלבוש הזה, עיי"ש, ורק גברא רבא כוותיה דהחתם סופר יכול לומר כדברים האלו.

על פי הדברים האלה אמרתי לפרש הכתוב בפרשת וישב (לעיל למ, ו-ז) ויעזוב כל אשר לו ביד יוסף ויהי יוסף יפה תואר ויפה מראה, ויהי אחר הדברים

אכלתהו טרוף טרוף יוסף, כי אם לא היה לובש מלבוש נכרי לא היתה לחיה רעה שלימה עליו.

על כך התעורר יעקב אבינו בתשובה, וצדיקים בדבר שחוטאים בו מתרצים (ראה שמות רבה כג, ג), ולכן מידה כנגד מידה ויקרע יעקב שמלותיו, לכפר בזה על שעשה כתונת פסים ליוסף, וישם שק במתניו לשוב בתשובה משום שהאשמה תלויה בו. ועל זאת, כאשר קמו כל בניו ובנותיו לנחמו, וימאן להתנחם ויאמר כי ארד אל בני אכל שאולה, על דרך שפירש רש"י שאמר שהוא עתיד לירש גיהנום, ולדרכנו הכוונה שהיה יעקב מצטער ואומר כי ארד אל בני, פירוש, בגלל שאני עשיתי לבני כתונת פסים והלכשתיו שלא בלבוש יהודי, בכך הכשלתו והחטאתי אותו וגרמתי לו לסור מהדרך הישרה עד שנענש משמים שחיה רעה אכלתהו וטרוף טרוף יוסף, ועל זאת אני ארד שאולה ועתיד ליתן את הדין ולירש גיהנום, ואיך אתנחם.

ובבן יבואר כמין חומר מה שכתב רש"י, שכיון שראה יוסף עצמו מושל, התחיל אוכל ושותה ומסלסל בשער, אמר הקב"ה **אביך מתאבל**, כלומר, הרי אביך מתאבל ומצטער ממש על ענין זה שהוא הלכיש אותך מלבוש שאינו בכלל לבוש ישראל, ואתה מסלסל בשערך, פירוש, איך אתה מוסף ומסלסל בשערך ולובש בגדי נכרים כדברי הוזהר הקדוש, לכן אני מגרה בך את הדוב, מיד ותשא אשת אדוני וגו'.

*

אולם להצדיק את הצדיק וליישב את דרכו של יוסף שלא חש לזה

וראו שמחמת אהבתו עשה לו כתונת פסים והוא לבש בגד זה, ולפיכך, וישנאו אותו ולא יכלו דברו לשלום, כי אמרו זה לזה, אכן נודע הדבר מדוע הגיע יוסף לידי עבירה זו להביא את דיבתם רעה אל אביהם, משום שהוא כל כך תעה והתרחק מהדרך הישרה עד שהוא הולך ולובש כתונת פסים שהיא אינה ממלבושי בני יעקב, שהרי אבותיו אברהם יצחק ויעקב לא לבשו בגד זה, ומאחר שהוא לובש בגדי נכרים בכך נקבעו בנפשו מדות של גוים שהם רוצחים ושונאי ישראל ומדברים עליהם רעה, ונדבק גם בו ממידה זו של שנאת ישראל ח"ו עד שהוא מדבר עליהם סרה ומביא דיבתם רעה אל אביהם, ועל זאת שנאו אותו ולא יכלו דברו לשלום, דהיינו על מה שסר מהדרך ללבוש בגדי נכרים ובכך לדבק בנפשו במידות הגוים ח"ו.

לבן כאשר בא יוסף אל אחיו אזי ויפשימו את יוסף את כתנתו את כתונת הפסים אשר עליו, כי גמרו אומר שבראש ובראשונה עלינו להסיר מעליו את הלבוש הנכרי שהוא היה הפתח לכל חטאיו.

ועל זה נאמר, ויקחו את כתונת יוסף וישחטו שעיר עזים וימבלו את הכתונת בדם, וישלחו את כתונת הפסים ויביאו אל אביהם ויאמרו זאת מצאנו הכר נא הכתונת בנך הוא אם לא, ויכירה ויאמר, פירוש, שיעקב אבינו בקדושתו התוודה והתאוון ואמר, עתה ידעתי שהאשמה תלויה בראשי ואני גרמתי לכך, כי אחרי אשר כתונת בני, שאני עשיתי לבני כתונת כזו שאינה ראויה ליהודי ללבושה, לכן חיה רעה

למלכות שהתירו לו לספר קומי וללבוש בגדי נכרים. וזה יש להעמיס בלשון רש"י, כיון שראה עצמו מושל, דהיינו שראה שהוא מושל ומקורב למלכות, התחיל אוכל ושותה ומסלסל בשעריו, וכן סלסל בבגדו כנוכר לעיל, כי סמך עצמו על הלכה זו שהמקורב למלכות מותר לספר קומי וללבוש בגדי נכרים.

*

ברם, על אף האמור לא הסכימו עמו בשמים והענישו את יוסף, וכדברי רש"י, שאמר לו הקב"ה אתה מסלסל בשערך אני מגרה כך את הרוב, והענין יבואר על פי מעשה נפלא ששמעתי מצדיקים, שפעם אחת יצא הרה"ק רבי שלום מבעלזא זי"ע החוצה, ונשא את עיניו השמוימה וראה ענן חולף (אמנם לא אדע את אשר ראו עיניו, אך האנשים העומדים על ידו ראו שם ענן חולף), ונענה הרה"ק ואמר, ראו נא שם נמצא רבי ראובן בן איסטרובלי. השומעים השתוממו מאד על דבריו, ופירש הרה"ק רבי שלום את דבריו, שהגם שהותר לו לרבי ראובן בן איסטרובלי לספר קומי, ואף עלתה בידו על ידי זה להעביר את רוע הגזירות מעל בני ישראל כמסופר שם במסכת מעילה, עם כל זאת כיון שצדיקים הולכים תמיד מחיל אל חיל וגם בשמים ממעל הם עולים תמיד מהיכל אל היכל גבוה מעל גבוה, עתה הפעם עלה והתעלה רבי ראובן בן איסטרובלי עד לעולם גבוה כל כך ששם אמרו לו שאף שהוא תנא, והגם שעשה הכל כדת וכדין, מכל מקום מי שסיפר קומי אי אפשר לו שיכנס להיכל זה אם לא יתקן את אשר עיוות, (וזה כעין מה שמצינו (ברכות לא, ב)

ולבש מלבוש נכרי, נראה על פי מה שאמרו במסכת סוטה (מ"ב, ב) ובמסכת בבא קמא (פ"ג, א) המספר קומי הרי זה מדרכי האמורי, אבטולמוס בר ראובן התירו לו לספר קומי, מפני שהוא קרוב למלכות, וכעין זה אמרו במסכת מעילה (י"ז, א) שפעם אחת גורה המלכות גורה שלא ישמרו את השבת ושלא ימולו את בניהם וכו', הלך רבי ראובן בן איסטרובלי וסיפר קומי, והלך וישב עמהם, (ומדי דברי בו אבוא אעירה, שהסתפקת האם זהו אותו הנוכר במסכת סוטה ובבא קמא, כי שם נקרא שמו 'אבטולמוס בר ראובן', וכאן במסכת מעילה נקרא שמו 'ראובן בן איסטרובלי', ואמנם המעשה דומה והשמות קרובים להיות דומים ומתחלפים קצת, וצריך עיון אם יש בזה שינויי גירסאות (ועין בתוספות במסכת בבא קמא שם ד"ה התירו)).

בן נפסק במור ושלחן ערוך (י"ד סימן קעה, ב) שהקרובים למלכות מותר להם לספר קומי וללבוש בגדי מלכות, ואמנם בבית יוסף שם הקשה שמאחר ודברים אלו אסורים מדאורייתא איך היה כח ביד חכמים להתיר איסור זה לקרובי המלכות, עיי"ש מה שתירץ, והובא בט"ז (סק"ה). ובכ"ה שם תירץ שאין בזה איסור תורה כיון שאינו עושה כן להתדמות אל הגוים, אלא כדי שלא יהיה לו גנאי אם לא ידמה להם בהיותו מקורב למלכות.

על כל פנים, כיון שהלכה בידינו שהקרובים למלכות מותר להם ללבוש מלבושי נכרים, לכן כאשר פוטיפר סרים פרעה שר הטבחים קנה את יוסף לעבד, ויפקדו על ביתו וכל אשר יש לו נתן בידו, סבר יוסף שהוא בכלל מקורב

וישלח פרעה ויקרא את יוסף ויריצוהו מן הבור ויגלה ויחלף ויחלף שמלותיו ויבוא אל פרעה, באומרו 'ויחלף שמלותיו' נראה שבבית האסורים היה יוסף לבוש בבגדי האסירים בדרך השפלה וביוון, (ואולי הלבישוהו שם בלבוש כדוגמת שמלת השביה הצבועה בפסים כמו שלבשתי בהיותי תחת יד היטלר ימ"ש), ועונש זה של לבישת בגדי השפלה היתה מדה כנגד מדה כנגד מה שהיה מסלסל בכגדו.

ובנגד מה שהיה מסלסל בשערו, נענש בזה שהיה מוכרח לגלח את שערו בצאתו מבית האסורים, אשר אמרו בגמ' (ר"ה יא, א) שבראש השנה יצא יוסף מבית האסורין, ותמה בזה החתם סופר (פרשת מקץ) שהלא השבטים קיימו את כל התורה עד שלא ניתנה, ואיך הותר ליוסף לגלח ביום טוב, עיי"ש, ולדרכנו ייאמר שאף בזה נענש מדה כנגד מדה, שלפי שהיה מסלסל בשערו היה מוכרח לאונסו לגלח את שערו בעצם יום ראש השנה.

*

אחרי כל זאת, כשראה יוסף את כל מה שעבר עליו כעונש על מה שהיה מסלסל בשערו וכנגדו, נתן אל לבו לשוב בתשובה ולא לעשות עוד כדבר הזה, כי הבין שלפי רום מעלתו וצדקותו אסור לו לסמוך על ההיתר של המקורב למלכות, ועל כן מכאן ולהבא קיבל על עצמו שאף אם יהיה מקורב למלכות ילבש רק בגדי ישראל הישנים כדרך שהלכו השבטים הקדושים.

ואכן כן אנו רואים שם בפרשה כאשר עמד לפני פרעה הרשע (בראשית מא, מב-מה) ויסר פרעה את טבעתו מעל

שכל היושב בתענית בשבת קורעין לו גזר דינו של שבועים שנה, ואף על פי כן חוזרין ונפרעין ממנו דין עונג שבת, ומאי תקנתיה ליתבי תעניתא לתעניתא), וכיון שלא רצו להצריכו להתגלגל שנית ח"ו, לכן פסקו בשמים שתיוקנו יהיה על ידי שלאחר קרוב לשני אלפים שנה שהוא נמצא בעולמות העליונים עליו לצאת משם ולדרת לעולם הזה ולהקיף את כל העולם פעם אחת, וכזה יבוא על תיוקו, ועתה עבר על פנינו בענן זה.

הרי לנו שעל אף שרבי ראובן בן איסמרוכלי עשה הדבר בהיתר ועל פי עצת חכמים, מכל מקום היה בזה איזה פגם שלפי ערך אותו עולם עליון וגבוה לא היה אפשר לו להיכנס שם. על דרך זה נראה לומר, שאף שלגבי שאר אנשים מותר לספר קומי בהיותם מקורבים למלכות, אבל יוסף הצדיק לפי רום מעלתו וגודל צדקתו, אשר היה ה' אתו והשכינה שרתה עליו, לא היה לו לסמוך על ההיתר הזה ועל אף שהיה מושל ומקורב למלכות לא היה לו ללבוש בגדי נכרים ולסלסל בשערו, אלא היה עליו ללבוש את בגדי ישראל הישנים אשר לבשו השבטים הקדושים, ולכן נענש שגירה בו הקב"ה את הרוב, ומחמת פגם זה גם נענש לישב במשמר בית האסורים במשך עשר שנים ועוד שתי שנים.

*

עוד נראה להוסיף, שמלכד העונש שגירה בו הקב"ה את הרוב והעונש לישב בבית האסורים, נענש יוסף עוד (ובוודאי אין כוונתי על יוסף הצדיק עצמו, אלא שהרשות נתונה לנו לפרש בפסוקי התורה), כמה שנאמר (בראשית מא, די)

מקום הוא לא שת ליבו לכל זה, אלא ויצא יוסף' מלפני פרעה, כלומר שהוא לא קרא לעצמו בשם צפנת פענח, אלא נשאר בשמו יוסף, הוא יוסף מתחילתו ועד סופו.

זאת ועוד, שאף שפרעה הרכיבו על מרכבת המשנה מפוארת ויקרה עד מאד כדרך מלכי האומות, יוסף לא התפעל מכך ולא שת לבו לכל זאת, אלא ויעבור בכל ארץ מצרים, ולא נזכר כאן שרכב במרכבת המשנה, אלא עבר ברגליו כאיש פשוט. הוא בצדקותו אף שהיה מושל ומקורב למלכות לא סמך על ההיתר ללבוש מלבושי נכרים, אלא הלך והטמין בארמה את בגדי השש ורכיד הזהב, ויעבור בכל ארץ מצרים כשהוא לבוש בלבוש היהודי הישן.

*

בזה יבוארו דברי המדרש (בראשית רבה פמ, ג) אשרי הגבר אשר שם ה' מבטחו (תהלים מ, ה), זה יוסף, ולא פנה אל רהבים, על ידי שאמר לשר המשקים זכרתי והזכרתיני, ניתוסף לו שתי שנים, ע"כ. וכן פירש רש"י על הכתוב (בראשית מ, ג) ולא זכר שר המשקים את יוסף וישכחו, וז"ל, מפני שתלה בו יוסף בטחונו לזכרו, הווקק להיות אסור עוד שתי שנים, שנאמר (תהלים מ, ה) אשרי הגבר אשר שם ה' מבטחו ולא פנה אל רהבים, ולא בטח על מצרים הקרוים רהב (ישעיה ל, ז), ע"כ. וכל העובר ישתומם, שדברי המדרש סותרים את עצמם מיניה וביה, שפתח ואמר אשרי הגבר אשר שם ה' מבטחו זה יוסף שלא פנה אל רהבים, ושוב אמר שיוסף בטח בשר המשקים ובשביל כך ניתוספו לו שתי שנים,

ידו ויתן אותה על יד יוסף וילבש אותו בגדי שש וישם רכיד הזהב על צווארו, וירכב אותו במרכבת המשנה אשר לו וגו' ויקרא פרעה שם יוסף צפנת פענח, ואחר כך נאמר (פסוק מו) ויצא יוסף מלפני פרעה ויעבור בכל ארץ מצרים, ויש לבאר מה בא הכתוב ללמדנו בכך שיוסף יצא על כל ארץ מצרים.

והנראה בזה, שפרעה הרשע בראותו את חכמתו של יוסף כפי שהעיד ואמר (שם לא) אחרי הודיע אלקים אותך את כל זאת אין נבון וחכם כמוך, אזי מן השפה ולחוץ דיבר אליו בלשון כבוד ואמר לו, אתה תהיה על ביתי ועל פיך ישק כל עמי, אבל בתוך לבו פנימה בערה בו קנאתו על שהעבד הזה הוא חכם מופלג ויודע את אשר נלאו כל מכשפי מצרים וחכמיה לדעת. על כן גמר פרעה בדעתו להעביר את יוסף על רתו, ולכן בראש ובראשונה התחיל להלבישו בגדי נכרים, הוא נתן את מבעתו על יד יוסף, אשר בודאי יעקב אבינו לא לבש מבעת מימיו כי אין זה מדרך בני ישראל. גם הלבישו בגדי שש, אשר הוא מלבוש נכרי, כפי שפירש רש"י שדבר חשיבות הוא במצרים, וגם הניח רכיד זהב נתן על צווארו. הכל כדי שיוסף יראה כגוי גמור בכל מלבושיו, ולא זו בלבד אלא ששינה גם את שמו היהודי ויקרא לו צפנת פענח, שהוא שם מצרי מובהק המוצא חן בעיני כל הגוים. בזאת סבר פרעה שאחרי שיהיה שמו כשם גוים, לבושו לבוש גוים וגם לשונו לשון הגוים, כיון שהוא נמצא בין הגוים, סופו להפוך לגוי גמור.

על כך בא הכתוב להעיד על יוסף, שעל אף שפרעה קראו צפנת פענח, מכל

אדם הטועים וסבורים שאיסור שינוי הלבוש הוא איזה ענין של התחסדות יתירה, והם לא ידעו שבאמת הן הן גופי תורה. הרי הארכתי להביא בזה מה שדרוש דרש החתם סופר זי"ע בדרשתו, כי הגם שבאמת החתם סופר נחשב בין תלמידי הבעש"ט^א, אבל דבר זה לא נודע לרבים, ובכל זאת דרש על חומר הדברים, ועל אף שבעירו פרעשבורג היו בימיו לא מעט מהאנשים המתחדשים המושגים מלבושם, כפי הנראה ממה שכתב בספריו ומה שדרש בדרשותיו וממה שכתב בספר זיכרון (עין שם בעמודים לב-ג), ובכל זאת דרש לפנייהם בבית הכנסת בחומר האיסור, וכנזכר לעיל אף הירבה להחמיר בדבריו יתר על פשטות הזוהר, ופירש שהעווב בגדו ביד הסמרא אחרא וליושב בגדי נכרים הוא מיד נס ויוצא החוצה מדת ישראל ויוצא לשמד.

הנה הנסיונות התגברו מאד כאן באמריקה בעיני הלבוש, יען כי עובדים בין הגוים ומבקשים לשאת חן בעיניהם, וגם שולחים את בנות ישראל לעבוד בין הגוים, ומחמת זה הן לובשות מלבוש נכרי כמטרה לשאת חן בעיניהם יותר ויותר. רצון זה למצוא חן בעיני הגוים הוא הדבר הגרוע ביותר בעולם, ועל ידו נגרמו כל ההריגות והרציחות והאסונות שאירעו לבנות ישראל בלכתן בחוצות.

לבן מה עשה הקב"ה, הביא עלינו את ריבוי השודדים ברחובות העיר, עד

וכבר עמד בזה זקה"ק זי"ע בדברי חיים (פרשת מקץ).

ולדרבננו יבוארו דברי המדרש, אשרי הגבר אשר שם ה' מבטחו ולא פנה אל רהבים, זה יוסף, שהרי אנו רואים שעל אף שהיה מקורב למלכות ולכאורה היה לו היתר לספר קומי כדי לשאת חן בעיני המלכות, מכל מקום הוא שם ה' מבטחו ולא לבש בגדי נכרים, וכן לא הסכים שיקראוהו צפנת פענח ואף לא רכב במרכבת המושנה כדרך הגוים. אך כל זאת קיבל על עצמו רק אחרי שנענש וישב בבית האסורים, אבל בתחילה כשהיה אצל פוטיפר סבר שמוותר לו ללבוש בגדי נכרים כיון שהוא מקורב למלכות, וגם בבית האסורים בטח בשר המשקים ואמר לו כי אם זכרתני והזכרתני, ועל כך נענש שנוספו לו עוד שתי שנים על העונש הראשון שנענש בשביל שבבית פוטיפר היה מסלסל בשערו ובגדו, משום שסמך אז על ההיתר של המקורב למלכות.

ביתר שאת יש לומר, שכאשר אמר יוסף כי אם זכרתני והזכרתני ובטח בשר המשקים, כי ידע ששר זה הוא מקורב למלכות, בזה התעורר עליו החמא הקדום שסלסל בשערו ובגדו בשביל שהוא עצמו היה מקורב למלכות, ועל כן נוספו לו עוד שתי שנים על העונש שנענש תחילה לישב בבית האסורים מחמת שסלסל בגדו על סמך ההיתר של המקורב למלכות, ודו"ק.

*

העיקר היוצא מכל דברינו, לידע ולהודיע ולהוציא מלב אותם בני

^א שמעתי מהגה"ק מנאסויד זצוק"ל, ששמע מפה קדשו של דר"ז הרד"ק משינאווא זי"ע, שיש להחשיב את החתם סופר זי"ע בין תלמידי הבעש"ט (שיעור חומש ורשי" פרשת בא תשל"ח).

שכנים גויים הקיפו אותנו סביב וכל העיר היתה מלאה גויים, בכל זאת הלכנו שם לבטח ברחובות העיר יותר ממה שהולכים היום בבארא-פארק ובוויליאמסבורג ברחובות של היהודים. בימים ההם היו הולכים אל המקוה ואל בית המדרש בלילות החורף ברחובות החשוכים בלי שום אור, ועל אף שלא היו שם שוטרים ברחובות לא עלה על לב שום אדם שהוא צריך להתיירא מהגויים. כן היינו נוסעים מעיר לעיר בעגלות פתוחות ולא בכלי רכב, ובכל זאת לא ידענו פחד ומורא מהו, אף שהלכנו לבושים במלבושי ישראל ודיברנו בלשון אידיש, כי הקפדנו שלא להתהדר בלבושנו ולא לעורר קנאת הגויים.

התנהגות כזו של לבישת בגדי פאר ובניית בתי פאר היא אך מחסרון דעת, כי מה בצע לאדם בכל עשירותו אם חיוו תלויים מנגד. ומי חכם יתן אל לבו להתבונן, למה לנו לעורר עלינו את קנאת האומות, ומה לנו להראות להם את כל מה שיש לנו. מדוע זה צריכות בנות ישראל לצאת בטבעות יקרות, ואף טבעת הקידושין די שיהא שוויה כמה דולרים ספורים, וגם בזה אין שום מצות עשה ללבוש טבעת זו בכל עת. הלא הדבר מובן מאליו שאם היו בנות ישראל הולכות בטבעות עשויות ברזל פשוט, או על כל פנים אם הטבעת לא תהיה יקרה עד מאד, שוב לא היה עולה על לב שום שוודר לשרדם, כי אין הריחוק של השוודר גדול כל כך שיהיה כדאי לו להסתכן בעבורו.

בך תועים וטועים ברור הוזה בכל הענינים, המלבושים הם מלבושי

שאפילו ברחובות היהודים בבארא-פארק אי אפשר לאשה לצאת בתכשיטים שעליה לרחוב העיר פן יגלוהם מעליה, והיוצאת בתכשיטים יקרים מסכנת את נפשה. מי האמין כזאת בשנים קודמות שברחובות היהודים תתיירא בת ישראל לצאת החוצה בעצם היום כשעל אצבעה טבעת יקרה בשווי אלפי דולר, פן יתנפלו עליה וישדרו אותה.

אלא שבאמת אין זו ממידת ישראל לקנות ולצאת החוצה בתכשיטים יקרים, ומי התיר לה לקנות טבעת בשווי אלפי דולרים, המבלי אין לבני ישראל מה לעשות בכספם עד שצריכים לפזר ממונם על הבלים כאלו. בפרט אין הדבר הזה נכון לעשות אחר שאנו כבושים בגולה יותר מאלף ותשע מאות שנה, ועדיין אנו נמצאים בצרה גדולה. ובמיוחד אלו שאבותיהם ואמותיהם היו באושוויץ וניצלו ממות, ועתה בבואם לאמריקה למה יחזרו שוב לעורר את קנאת הגויים בלבישת בגדי פאר כדרך הגויים.

איני אומר מוסר לאחרים, אבל החי יתן אל לבו שגם לא טוב ולא נכון הדבר שיהודים יבנו לעצמם בתים יקרים ומפוארים אשר ינקרו את עיני הגויים שיסתכלו בהם בקנאה ובידיעה שכאן גר יהודי עשיר, כי בזה מעוררים את קנאת ושנאת הגויים החומדים לשדרוך את רכוש היהודי, עד שמוכרחים לשמור את ביתם בגדרות ברזל ובצלצלי פעמונים, ולשכור שומרים שישמרו עליהם, בידיעה שלולי זאת סכנה היא ללון שם אפילו לילה אחד.

זכרתי ימים מקדם בימי ילדותי בעיר הקמנה רודניק, שעל אף שהרכה

ובל זה הוא אפילו במותרות של היתר, ואין צריך לומר כאשר יש בזה משום איסור, שהרי כתב הרמ"א (יו"ד סימן קעח, א) בשם מהר"ק (שורש פח) שאיסור הליכה בחקות הגוים הוא בדבר שנהגו בו העובדי כוכבים לשום פריצות, כגון שנהגו ללבוש מלבושים אדומים וכו', וזקה"ק זי"ע בשו"ת דברי חיים (ח"א י"ד סימן ל) הביא עוד מהמהר"ק (שורש קצב) שבדבר שעושיין האומות לענין שחץ וגאות, או לפירצות מדרך הצניעות, הוי בכלל איסור בחקותיהם, עיי"ש, ומבואר מדקדוק לשונו שהגדר של 'בגדי שחץ' אינו בגדים של חוסר צניעות ובגדי פריצות שיש בהם גילוי בשר וכדומה, שהוא איסור בפני עצמו שעליו כתב 'לפירצות מדרך הצניעות', אלא הגדר של 'בגדי שחץ' הוא כל בגד שלובשים לשם גאווה וכדי לבלוט לעיני אחרים, שגם זה אסור משום בחוקותיהם לא תלכו, כי זהו מדרכי הגוים המבקשים לבלוט בהליכתם ברחוב, ונכרית טמאה וחצופה היא מבקשת לבלוט, אבל בת ישראל אין דרכה לבלוט ואינה חפצה למשוך את העין.

זהו אחד מאסונות הדור באמריקה ובחלק גדול מן העולם, שכולם מבקשים רק להתבלט, והעשירים מבקשים להראות את עשירותם בראש כל חוצות, וכל סוחר רואה חובה לעצמו לנסוע בכלי רכב יקר מאד ולחדש אותו בכל שנה ושנה, כי הוא בוש לנסוע בכלי רכב ישן מהשנה שעברה, והצעירים קמני הדעת לומדים מהקנים קמני הדעת וסוברים שכך הוא הדרך הישרה, עד שהתפשטה מעות זו כמגיפה בכל העולם, ומזה נגרמים ריבוי מעשי השוד וכיזה

פאר כמלבושי הגוים, בתי המגורים הם מפוארים כבתי הגוים, וכלי הבתים מפוארים כדרך כלי בתי הגוים. אף שבוודאי טוב הדבר שיהיה לבני ישראל שפע רב, ומי יתן שיהיה לכל ישראל כל טוב וטוב, אבל אין בכך שום היתר לעורר את קנאת הגוים עלינו. אלא על היהודים לתת אל לבם שעדיין אנו נמצאים בגלות, ואין שום הכדל בין גלותנו באמריקה לגלותנו בבבל, ואולי גלות אמריקה קשה מגלות בבל מחמת קושי השעבוד שבני אדם משועבדים לעבודתם, ויתכן שאפילו במצרים לא עבדו ישראל עבודת פרך כבדה כל כך כמו רוב היהודים העובדים באמריקה בבתי החרושת, ואם כן לשמחה מה זו עושה שמוסיפים לעצמם עוד ועוד מותרות בגלות, ורק כאשר ישוב ה' את שיבת ציון אז ימלא שחוק פינו (תהלים קכו, א).

איני חפץ ח"ו לקטרג על ישראל, אבל אנו רואים שמאמריקה פשתה המספחת אף לארץ ישראל, שלומדים מהם לעשות כמעשיהם ולרכוש דירות יקרות בשווי מליונים, כי כאשר אנשים מאמריקה באים להשתקע בארץ ישראל המה קונים לעצמם דירות בסכום עתק, והם מכניסים לביתם כלים ומכשירים שונים וכל מיני מותרות, ושאר יושבי ארץ ישראל למדים מהם והולכים בעקבותיהם, עד שכאשר האב בא להשיא את בנו הוא נהיה אומלל מרוב ההוצאות היתירות, וכל שכן כאשר כבר הכנים לחופה שלשה בנים ויותר ואין ידו משגת להוצאות המרובות, שפניו משחירים כשולי קדירה. כך שנגע זה של המותרות הוא המתעה את כל העולם.

מישראל ולקנות בהן עולם הזה ועולם הבא, ובכל זאת כיון שהנגד יודע שאני זקוק למעות אתה נוטל מן הדבר החשוב בעיניך ונותן לי חלק ממנו, ולכן היה אצלי לחשיבות מה שאתה נותן לי ממון, אבל עתה כאשר נודע לי שהכסף נחשב בעיניך כמיט וקאבני חוצות כאשר קנית לך מיטות עץ, נמצא שאתה נותן לי סתם מיט ועפר ואבנים, לכן חזרתי והשלכתי אותם בפניך, כי למה לי לקבל מיט ואבנים ממך.

הו"י אומר, שאדם הנותן צדקה ובר כבוד גם מוציא ממונו על דברי שמו ומותרות, שוב אין חשיבות בשמים לצדקה שלו, שהרי רואים עליו שהממון אינו נחשב אצלו למאומה והוא מפור ממון לתוהו וריק ככל העולה על רוחו, והוא נותן צדקה רק לפי שאין לו עוד מה לעשות בממונו, או משום שכולם יריעו לי ויפרסמו שמו ככל כתבי העת שהוא נתן צדקה. וכנודע המעשה מהרה"ק המגיד מקאוגניץ זי"ע, שפעם אחת בערב יום כיפור חקר ודרש אודות הכלב שקנה לו הפריץ בממון הרבה, ובוה לימד זכות שהממון הרב שנתן הפריץ לצדקה אינו נחשב למאומה, שהרי הוא הוציא מכספו גם סכום עתק עבור כלבו.

רק האיש אשר אינו מבזבז ממונו למותרות, והוא מחשיב את ממונו להשתמש בו רק לדברי ערך חשובים, כי הוא יודע שכל דולר הוא דבר חשוב כי אפשר לקיים בו מצות צדקה ולתת ליהודי פת לחם, אשר גם בימינו יש יהודים בארץ ישראל, ואולי גם באמריקה, שהגיעו כמעט עד פת לחם, וגם יוכל לסייע בממון זה לאברך שיוכל לעסוק

ורציחות וכיוצא בזה, עד שמתיראים לצאת החוצה.

*

האיש המבזבז את ממונו עבור דברי שמו והבל, שוב אין חשיבות גם לצדקה ולמעשים טובים שהוא עושה בכספו, מאחר שהכסף אין נחשב אצלו למאומה. כפי שזכורני מעשה שהיה בהיותי ילד קטן מאד, שהיה לכ"ק אאמו"ר זי"ע בעיר רודניק ידיד נאמן שהיה תומך בו בימין צדקו. וביום מן הימים נודע לאאמו"ר שהלה קנה לעצמו מיטות עץ ושולחן נאה, אשר בימים ההם היה זה נחשב למותרות, כי אפילו נגידי עם היה להם בביתם רק מיטות של ברזל וכיוצא בזה ועליהן שק קש, ומיטות של עץ היו נחשבים למותרות יתירות. כששמע זאת אאמו"ר התרעם מאד, אך אותו גביר לא ידע מכך, והנה כעבור זמן מה נכנס הגביר הלה אל אאמו"ר ונתן לו מעות כדרכו. נמל אאמו"ר את כספו והשליכו בפניו באמרו שאינו זקוק לכספו.

הלה שהיה חסיד מובהק וכן בית, וכמעט בכל יום ויום היה בא לביתנו, חרד חרדה גדולה ובפנים חיוורות כסיד שאל והתחנן, מה פשעי ומה חטאתי שהרבי רוחה אותי בשתי ידיים, אנא ימחל לי רבינו אם עשיתי דבר מה שאינו כהוגן. ענה אאמו"ר ואמר לו: האמת לא אכחד ממך, הנה אני מטופל בילדים ובבני המשפחה ואני זקוק למעות, כן אני צריך למעות גם לעניני צדקה, ועד היום כאשר נתת לי מעות הייתי סבור לפי תומי שגם בעיניך הממון הוא דבר חשוב, ואתה יודע שבמעות אפשר לפעול גדולות, אפשר להחיות בו נפשות

ומדבר עליהם בצדקה ומושיעו, שנאמר אני מדבר בצדקה רב להושיע, ע"כ. ולפי גירסא אחרת (מובא בפרשת דרכים, דרוש יח) סיום המדרש הוא בלשון, באיזה זכות אני גואלם בשביל הצדקה שהיו עושים אלו עם אלו, ע"כ.

ולבאורה הדברים המוהים, מאחר שהקב"ה מעיד שישראל עושים צדקה, אך יתכן שדבר זה נעלם בתחילה מדיעתו של מלאך מיכאל, אשר הוא תמיד מלמד זכות על ישראל וכל מצוותיהם גלויות לפניו. גם יש לדקדק באריכות אומרו בשביל הצדקה שהיו עושים אלו עם אלו, והיה די באומרו בשביל הצדקה שעושים, ותו לא. וכבר עניתי ואמרתי בזה כמה ביאורים.

ולדרבנו עתה יבואר לנכון, כי הנה כתבו בספרים הקדושים (עין בעש"ט עה"ת, פרשת הרומה, אות א; פרשת ראה, אות יב) במעם שאין אומרים 'לשם יחוד' קודם נתינת צדקה, לפי שנתינת צדקה עולה יפה לשמים אפילו כשנותן שלא לשמה ושלא בכוונה של לשם יחוד וכו', כיון שהמעשה מצד עצמו הוא מעשה טוב וחשוב שנתן לעני לחם לאכול, ולולי הלחם הזה היה גווע ברעב, ונתן לו מנעלים לרגליו לבל ילך יחף ולא תאחזנו צינה בחורף, ועצים להסקה שיוכל להתחמם בהם, כנודע מגודל העניות ששררה מלפנים בישראל, שאם לא היו נותנים לעניים צדקה היו יושבים בתענית ולא היה להם בגד ללבוש.

זו הכוונה בדברי המדרש, שהמקטרג עתיד למעון על ישראל באיזה זכות אין הם יורשים גיהנום, ואף שהמקטרג ידע שבני ישראל עושים צדקה, מכל

בתורה, והוא יודע שבכל דולר אפשר להרביץ תורה ולרומם את קרן ישראל, ואילו לצורכי עצמו הוא מסתפק במועט, אף אם אינו במדרגת פת במלח תאכל ומים במשורה תשתה ועל הארץ תישן (אבות ו, ד), מכל מקום הוא אינו מתאוה לשולחנם של מלכים ודי לו בלחם ובשר לשובע נפשו, ולהתלבש באופן נאות כמקובל בקרב בני אדם ולא בבגדי פאר, הנה איש כזה כשהוא נותן צדקה בממונו חשובה צדקתו מאד למעלה.

*

בדרך זה נראה לבאר מה שאמרו במדרש (ילקוט שמעוני, ישעיהו, רמז תקז; וראה רות רבה פתיחתו, א) על הכתוב (ישעיהו סג, א) אני מדבר בצדקה רב להושיע, וז"ל, זה שאמר הכתוב (דניאל יב, א) ובעת ההיא יעמוד מיכאל השר הגדול העומד על בני עמך, והיתה עת צרה אשר לא נהיתה וגו', לעתיד לבוא באים שרים ומקטרגים על ישראל ואומרים לפני הקב"ה, רבנונו של עולם, וכי יש לפניך משוא פנים, אם אלו עובדי עבודת אלילים אם אלו עובדי עבודת אלילים, אם אלו מגלי עריות אף אלו מגלי עריות, אם אלו שופכי דמים אף אלו שופכי דמים, מפני מה הללו יורדין לגיהנם והללו אין יורדים. באותה שעה מיכאל סניגורן של ישראל משתתק, שנאמר בעת ההיא יעמוד מיכאל השר הגדול העומד על בני עמך, שהוא עומד ללמד סניגוריא על ישראל והוא משתתק, ואין יעמוד אלא שתיקה שנאמר (איוב לב, טז) עמדו לא ענו עוד, וכיון שהוא משתתק אומר הקדוש ברוך הוא, מיכאל נשתתק ואין אתה מלמד סניגוריא על בני, חייך שאני מלמד

אילו היו מברכים הייתי חושש לברכה לבטלה, כי היכן ימצאו עוד אביונים שאלמלא הייתי נתון להם את המתנות הללו לא היה להם לאכול סעודת פורים, ותהילה להשי"ת לא ימצאו עוד אביונים כאלו בזמנינו. אבל מאחר שאין עניים כאלו נמצא שאין לנו כמעט מעלה זו בצדקה שהן עושין 'אלו עם אלו' וכאמור שצדקה כזו חשובה מצד עצמה גם אם אין הכוונה לשם לשמים, אלא בימינו אפשר לנו רק לתת צדקה בעלמא לדברים טובים אחרים, ועל כן עלינו לראות שעל כל פנים הכוונה תהיה לשם שמים.

אבל אם אין הכוונה לשם שמים, ונתנית הצדקה היא רק מפני שאין הממון נחשב בעיניו, ועשרת אלפים דולר אינם נחשבים בעיניו למאומה לפי ערך מאות האלפים או המיליונים שיש לו, ויתכן גם שאם ילך ברחוב וימצא עשרה דולר לא יטרח להגביהם כיון שאינם נחשבים כלל בעיניו, הנה באופן כזה גם מעשה צדקתו אינו נחשב, כי צדקה אינה חשובה אלא באדם שכספו נחשב בעיניו, וסימנך עשירין מקמצין (חולין מו, א), והענין בזה, כי אילו לא היה העשיר קמצן בטבעו לא היתה צדקתו נחשבת, לכן עשה ה' ככה שיהיה העשיר קמצן בטבעו, ואף אם ימצא על הארץ קיסם וכיוצא בזה יגביהנו, ואז כאשר בכל זאת יתגבר על טבעו ויתן צדקה למאות ולאלפים, יהיה יתרון וחשיבות לצדקה שלו.

זאת היא דרך התורה שעלינו ללכת בה, לדעת שאין יהודים צריכים מותרות, ואין להם להוציא ממון על הבלי הבליים, ולא להתייפות ולהתהדר וללבוש מלבושי נכרים, לא להתערב בין הגוים

מקום הוא בא בטענה שאין חשיבות לצדקה שלהם, שהלא המה מוציאים ממון הרבה גם על דברי הבל, וה"ו אינם חשובים יותר מהגוים שאינם נותנים צדקה מחמת רחמנות וכאב לב על צער העניים, אלא שמוציאים עליהם כדרך שמוציאים על שאר הבליים, ובפרט אם כוונתם לקבל מהרשויות החזרים עבור המיסים בעבור צדקות אלו, עד שיתכן שירווחו עוד יותר ממה שנתנו, או שאר חשבונות שונים שהצדקות יהיו לו לתועלת, ומה חשיבות יש לצדקה כזו, לכן ישתתק גם מיכאל ולא ידע מה לענות.

אולם הקב"ה יסתום את מענותיהם ויאמר, כשביל צדקה שהיו עושין אלו עם אלו אני גואלם, כלומר, אף שאין כוונתם רצויה לשם שמים, אבל למעשה הם לא נתנו את הצדקה לדברים של מה בכך, אלא עשו צדקה אלו עם אלו, דהיינו שנתנו ממון לאלו העניים והאנשים הנצרכים לזה, ואלמלא שהמה תמכו בהם היו מתים ברעב ולא היה להם בגד ללבוש, לכן גם צדקה זו חשובה והם ראויים לגאולה.

*

הנה כי כן, מה עשתה הסמרא אחרא, סיבבה את הסיבות וגרמה שכמעט לא ימצא עוד יהודי באמריקה שאם לא יתנו לו צדקה ימות ברעב ולא יהיה לו בגד ללבוש, אולי ימצאו כאלו אבל אני לא שמעתי עליהם, שהרי בכל אופן ימצאו איזה דרכים להחיות נפשם אם בקבלת קצבאות מהממשלה וכדומה, עד שבפורים אני שמח שאין מברכים שהחיינו על מצות מתנות לאביונים, כי

רוח אלקים, אבל עתה שהנך מלוכש בבגדים הדורים ומיפה את עצמך, אזי אתה וכל אשר נראה כמוך הריהו כפרעה, ועלול להיות רשע ושקן כפרעה שהוא גזור ואינו מקיים, ועל כן אם תקניטני אהרוג אותך ואת ארוגך, כי בגדיך המה הגורמים להיות כפרעה.

*

הנה קרב ובה יום תענית עשרה במכת, ומר לנו מאד, כי לא עלה על לב אדם שבשנת תש"מ עדיין נתענה בעשרה במכת אשר בו סמך מלך בבל, ואותה גזירה נגזרה יען כי גבהו בנות ציון וגו' וברגליהן תעכסנה (ישעיה ג, טז), ומזה נגרמה כל רעת הדור ההוא, לכן עלינו עתה קודם עשרה במכת להינחם מדרכינו ולחשוב חשבוננו של עולם לשוב אל השי"ת בתשובה, וישליך איש את אלילי כספו ואת אלילי זהבו, ויזכור שהוא יהודי, ושאלנו כבושים בגולה יותר מאלף ותשע מאות שנה, ואין קול ואין עונה, ועל מה נשמח, אל תשמח ישראל אל גיל כעמים (הושע ט, א), ונקבל על עצמינו שלא ללכת בדרכי הגוים.

יעזור השי"ת שיהיה לכל בני ישראל כל טוב וטוב, לחם לאכול ובגד ללבוש להם ולבניהם, ויזכו לראות רוב נחת יהודי מילדיהם, ובלבד שלא יתאוו תאוה לדברים משונים ולא יבקשו להיות יוצאים מן הכלל, אלא יקיימו בעצמם בתוך עמי אנוכי יושבת (מלכים ב ד, זי). ובזכות זה יביט ה' וירא בעני עמו, ומי שאמר לעולמו די יאמר לצרותינו די, וישבור עול הגוים ועול הגלויות מעל צווארינו, ויוליכנו מהרה קוממיות לארצנו, ויגאל בגאולת עולם במהרה בימינו אמן.

ולא לחיות עמהם חיים משותפים, לא לקנא בהם ולא להסתכל כמה שיש להם. אילו היו מבינים דבר זה היתה הגלות קלה לאין שיעור, והיו מתמעטים הצרות ביותר, והיו יכולים ישראל יותר לעמוד ביהדותם.

*

עתה נתנה ראש ונשובה לביאור הכתובים בפרשתך, כי הנה שמו של יוסף היה מפורסם כאיש נבון וחכם שאין כמוהו אשר רוח אלקים בו, וכמי שידוע לשמוע חלום לפתור אותו, ונתקיימו תיכף ומיד כל דבריו בפתרון החלום, ולכאורה איך יוכל יהודה לעמוד לפניו ולטעון שלא עשה כהוגן.

על כן אמר הכתוב, ויגש אליו יהודה ויאמר בי אדוני, אמנם ידעתי שאתה הנך אדוני, כי רוח אלקים בך ופתרת חלום פרעה, אולם ידבר נא עבדך דבר באוני אדוני ואל יחר אפך בעבדך כי כמוך כפרעה, פירוש, כי הלא אני רואה שאתה לבוש כגוי מצרי (אף שביארנו למעלה שמאז יצא מבית האסורים לא לבש יוסף בגדי נכרים ולא לבש את בגדי השש שהלבישו פרעה, אבל מכל מקום באותה שעה שהתוועד עם אחיו לא לבש בגדי יהודים ולא הוציא ציציותיו כלפי חוץ, כדי שהם לא ידעו שהוא יוסף), ועל כן ההכרח אתי לומר לך, אל יחר אפך שאני חושד בך לעושה עוול כפרעה, כי ידוע תדע שכל איש הלבוש כמוך הריהו ממש כפרעה, ואף אם היית איש טוב ויקר בצאתך מבית הסוהר לבוש בבגדי אסורים, כי אז לא היית לבוש בבגדים מהודרים ומודרניים כפי שהנך לבוש עתה, ולכן אז היה כך

דברי תורה

מכ"ק מרן אדמו"ר הגה"ק שליט"א

הכנה והתעוררות הלב לפני לימוד התורה ועבודת ה'

לב, פרשת שלח, ד"ה שלח לך [הז']; פרשת חקת, ד"ה וישב העם; ייטב פנים, שירת דודים, אות כ), דמפרשת עגלה ערופה למדו חז"ל (סנהדרין מז, ב) דהזמנה מילתא היא, ונתכוון יוסף הצדיק לרמוז לאביו שכל ירידתו למצרים היתה עבור תכלית הזמנת והכנת המקום עבור בני ישראל העתידים להיות שמה בשנות גלותם, למען לא ישתקעו ח"ו כמומאתה, עיי"ש דבה"ק באריכות.

מכאן יש לנו ללמוד ענין ההכנה לדבר מצוה שזהו כלל גדול בעבודת ה' ובכל דבר שבקדושה, וכענין שכתב רש"י (ביצה ב, ב ד"ה ואין יו"ט) דסעודת שבת חשובה ובעי הכנה. והאריכו בזה רבותינו הקדושים מתלמידי הבעש"ט הקדוש זי"ע שכל עבודתו ותורתו של אדם תלויה בהכנה שהכין עצמו מקודם. ומה שאמרו חז"ל (סוטה כב, א) דתורה אגוני מגנא ואצולי מצלא מן החטא, וכן מה שנאמר (משלי ו, כב) בהתהלכך תנחה אותך בשכבך תשמור עליך והקיצות היא תשיחק, זהו כשאין תורתו כדבר של מה בכך, אלא שמכין עצמו מתחילה בהרהור תשובה ובהכנת הלב ומתוך

בתוך"ק (בראשית מר, יח) ויגש אליו יהודה ויאמר כי אדוני ידבר נא עבדך דבר באוני אדוני ואל יחר אפך בעבדך כי כמוך כפרעה.

יש לדקדק בלשון ידבר נא עבדך דבר באוני אדוני, דתיבת דבר הוא לכאורה יתור לשון.

ולחלץ בפרשה (מה, כו-כו), ויגידו לו לאמר עוד יוסף חי וגו' ויפג לבו כי לא האמין להם, וידברו אליו את כל דברי יוסף אשר דבר אליהם וירא את העגלות אשר שלח יוסף לשאת אותו ותחי רוח יעקב אביהם.

ויש לכאר למה מתחילה לא האמין להם, ורק בראותו את העגלות אשר שלח יוסף קיבל את דבריהם ותחי רוחו. וברש"י, סימן מסר להם כמה היה עוסק כשפירש ממנו, בפרשת עגלה ערופה, זהו שנאמר וירא את העגלות אשר שלח יוסף, ולא נאמר אשר שלח פרעה.

סגולת לימוד התורה בזכות ההכנה לפני

בביאור ענין העגלות אשר שלח יוסף כתב זק"ק מסיגוט זי"ע (ייטב

בוה דאלמלי היו עוסקים בתורה לא היו באים לידי עבירות חמורות, שהרי תורה אגוני מנאג ואצולי מצלא מן החטא, ולפי שבטלו מן התורה נכשלו בחטאים אשר בשבילם חרבה ירושלים. אמנם עדיין צריך ביאור היאך באו לידי כך לבטל מן התורה, אשר על זה שאלו על מה אברה הארץ, היינו היאך ולמה הגיעו לידי מכשולות חמורים כאלו שגרמו לאיבוד הארץ, ואם מחמת שלא עסקו בתורה הא גופא קשיא היאך נפלו כל כך והגיעו לידי ביטול תורה.

עד שפירשו הקב"ה בעצמו, על עובם את תורתי אשר נתתי לפניכם, לפני היינו קודם כמו שכתב המ"ז (אורה חיים סימן תקפה, ס"ק ז), ורצ"ל שלא נוהרו לעשות הכנה לפני הלימוד, אלא אדם בא מן השדה ואוכל ושותה כולל וסובא ומיד יושב ושונה פרקו, וזה לא יתכן, כי קודם הלימוד צריכים להתבונן ולעשות הכנה, ולכן לא היתה לתורתם השפעה טובה עליהם.

התעוררות תשובה לפני לימוד התורה

בוה נתן מעם לשבח שמסכתות הש"ס פותחות בדף ב/, וכן ההלכה בספר תורה שצריך לשייר דף חלק בראשו (שו"ע יורה דעה סימן רעג, א; עיין בבא בתרא יג, ב), להורות דכשפותחים את הספר ללמוד בו, צריכים מתחילה להרהר בתשובה ולקיים נחפשה דרכינו ונחקרה באמירת פרקי תהלים בהשתפכות הנפש, ויתחנן אל ה' שיפתח לנו להבין לימודו ושתהא תורתו לנחת רוח לפנינו, ושלא ילמד לשם התנשאות ויהרא ח"ו.

מחשבה אמיתית האם ראוי אני לעסוק בתורת ה'.

בן אמר משה רבינו לבני ישראל קודם מתן תורה (שמות יט, מז), היו נכונים לשלשת ימים אל תגשו אל אשה. והיינו שהיו צריכים להכין עצמם בהכנה גדולה, בפרישות ובקדושה וטהרה, כדי שיהיו ראויים לקבל התורה. וכן הוא בכל דור ודור כאשר יהודי רוצה ללמוד תורה, צריך הוא להכין עצמו בהתעוררות רבתי ולידע לפני מי הוא עומד בעבודתו את בוראו.

העדר ההכנה גרם לחורבן הבית

על דרך זה ביאר כ"ק אאדמו"ר (שלימ"א) [זי"ע] את הגמרא (גדרים פא, א; ב בא מציעא פה, ב) אמר רב יהודה אמר רב מאי דכתיב (ירמיה מ, יא) מי האיש החכם ויבן את זאת וגו' על מה אברה הארץ, דבר זה נשאל לחכמים ולנביאים ולא פירושוהו, עד שפירשו הקדוש ברוך הוא בעצמו דכתיב (שם, יב) ויאמר ה' על עובם את תורתי אשר נתתי לפניכם. ולכאורה פלא הוא מה שלא ידעו החכמים והנביאים על מה אברה הארץ, והלא גודל התועבות שנעשו אז מפורשים במקראות ובדברי חז"ל שעברו על ג' עבירות חמורות, עבודה זרה גילוי עריות ושפיכות דמים (יומא מ, ב), ומפני חטאינו גלינו מארצנו ונתרחקנו מעל אדמתנו.

אלא דמצינו (תנבא"ר, פרק יח) שלא חרבה ירושלים ולא חרב בית המקדש אלא בפשעה של תורה, והמכוון

אמנם ראובן השיג את ערך קדושתו של יוסף הצדיק, ועל כן לא חשש להשליכו לבור שיש בו נחשים ועקרבים, בידעו בוודאות שיוסף הצדיק לא ינוק על ידם כי הלא אין חיה רעה שולטת באדם אלא אם כן נדמה לו כבהמה (פנהרין לה, ב), וצדיק כיוסף שכל מעשיו בקדושה וטהרה ולא נפגם צלם אלקים שעליו, בוודאי לא יבוא לידי נזק וזעזע.

ומה לנו יותר ממה שיעקב אבינו מסר ליוסף את כל מה שלמד אצל שם ועבר (רש"י, בראשית לו, ג), וכן איתא בבבלי הטורים על הפסוק (שם) כי בן זקנים הוא לו, דתיבת זקנים ראשי תיבות זרעים ק'דשים נ'שים י'שועות מ'ועד, והיינו שלמד עם יוסף את כל התורה כולה, ובהכרח שגם חלק ההכנה שלו היה בלי שום פגם, ודין גרמא שזכה להשיג את כל התורה שלמד עם יעקב אביו.

ויבואר בזה סמיכות מאמרי רבי תנחום (שבת כב, א), נר של חנוכה שהניחה למעלה מעשרים אמה פסולה וכו', מאי דכתיב והבור ריק אין בו מים, ממשמע שנאמר והבור ריק אינו יודע שאין בו מים, אלא מה תלמוד לומר אין בו מים, מים אין בו אבל נחשים ועקרבים יש בו. דנר חנוכה מורה על נר מצוה ותורה אור (משלי ו, כג), ומי שמקיים תורה ומצוות בכחינה של למעלה מעשרים אמה, רצ"ל בגבהות הלב ומבלי שום הכנעה והרהור תשובה מתחילה, אזי היא פסולה ואין לה תוקף ואחיוה. ושפיר הסמיך לזה מה שהושלך יוסף לבור נחשים ועקרבים, כי לא היה שום חשש שינוק שכן תורתו הגינה עליו בזכות קדושתו התמידית.

בן כתב הרה"ק מקאמארא זי"ע בהיכל הברכה (פרשת תשא לב, א) וז"ל, כמו שהזהיר אותנו רבינו הקדוש מוהרי"י מלובלין להשפיל את עצמו ולעשות תשובה קודם כל תורה ותפילה, כמו ששמע ממנו תלמיד אחד שאחר הצות קודם לימודו אמר, רכוננו של עולם אפשר אני מן אותן שכתוב בהן (תהלים ג, טז) מה לך לספר חוקי, והתמרמר מאד והארריך בדברי ריצוי ובכיה ותחנונים, עכלה"ק עיי"ש. וכן הוא בספה"ק מאור ושמש (פרשת משפטים, ד"ה ואלה המשפטים) וז"ל, כמו שהיה מרגלא בפומיה של אדמו"ר הרב הקדוש רבינו יעקב יצחק הלוי זצוק"ל מק"ק לובלין על פסוק ולרשע אמר אלקים מה לך לספר חוקי, זה קאי על מי שלומד תורה ואינו עוזב את דרכיו הרעים ומהרהר עליהם בתשובה קודם הלימוד, עכלה"ק.

יוסף זכה להשיג התורה בזכות ההכנה

בדרך פטפוטי דאורייתא יש לומר דבענין זה בא יוסף בטענה על אחיו כשהוציא דבתם רעה, דאיך יוכלו לזכות לתורה ולעבודת ה' כאשר הם מזולזלים באחרים, אינם מקפידים על איסור אבר מן החי ותולים עיניהם בכנות הארץ, והלא באופן כזה אי אפשר לזכות לתורת אמת. אולם השבטים הרי סברו שמעשיהם מותרים לשיטתם, כפי שכבר האריכו בזה בספרים בכמה וכמה דרכים, ובאו בטענה כלפי יוסף דהוא בעצמו בזה שעסוק בהוצאת דיבה עליהם אין זה בגדר הכנה ראויה לתורה ולעבודת ה' ולכן דנוהו לחובה.

הלימוד מהעגלות על ההכנה שעשה יוסף

באהבה ותורתו ועבודתו יעלו לרצון לפניו
ית"ש.

ומתוך ד"ק בעידן רעוא דרעוין
ש"ק פרשת ויגש תשנ"ג

*

יעקב שלח את יהודה לפניו המורה על הכנה

יסוד גדול בעבודת השי"ת הורו לנו
תלמידי הבעש"ט הקדושים, על
החובה לעשות הכנה למצוה, אשר לולא
זאת אי אפשר לגשת לגוף המצוה. וזהו
יסוד העבודה ושורש החסידות, כמו
שראו אצל כל הצדיקים בכל דור ודור, כי
גופא בתי רישא גרירי, ובאם אין ההכנה
בשלימות וכדבעי למהוי, וניגשים לקיום
המצוה כאדם מגושם ובלא התעוררות
והתלהבות אלא כמצות אנשים מלומדה,
אזי אף על פי שמקיימים המצוה בפועל
אין לה חשיבות כל כך, כיון שכל דבר
חשוב מצריך הכנה תחילה (רש"י, ביצה ב, ב
ד"ה ואין י"ט).

זהו הרמז בפסוק בפרשה (מו, כח) ואת
יהודה שלח לפניו אל יוסף להורת
לפניו גושנה, שיעקב אבינו שלח את
יהודה להורות לפניו, רצ"ל להורות על
ההכנה הנדרשת לפני קיום המצוה ולימוד
התורה, דכיון ששלח את יהודה לתקן לו
בית תלמוד שמשם תצא הוראה כפירוש
רש"י, לכן הורה בד בבד את ענין ההכנה
לפניו, דרך זה הדרך לזכות לתורת ה',
כשניגש האדם ללימוד התורה מתוך
הכנה והתעוררות, ואומר מזמורי תהלים
בדמעות שלישי, וכן בכרכת אהבה רבה
הוא מאריך ומרבה בתחנונים שהקב"ה

לבן מתחילה כשבאו לבשר ליעקב כי
עוד יוסף חי, אזי ויפג לבו, כי
נתמלא פחד וחרדה מי יודע מה עלה
בגורלו כאשר שהה לבדו שנים הרבה
במקום טומאה וזוהמא בערות הארץ, ומי
יודע אם עמדה לו זכות התורה שלמד
אצלו. אולם כאשר ראה את העגלות
אשר שלח יוסף, שרמו בזאת על מה
שלמדו בסוגיית עגלה ערופה שממנה
למדים להזמנה מילתא היא, אזי נחה
דעתו ותחי רוחו, כי אם ידע יוסף על ענין
ההכנה והתעוררות הלב לפני לימוד
התורה, בוודאי היתה התורה חבוקה
ודבוקה בו וכלי שום ספק עמד בצדקותו
ויראתו.

ענין זה נרמז בכתוב ויגש אליו
יהודה, ובספרים הקדושים (עיין
נועם אלימלך, פרשתו, ד"ה א"י ויגש) ביארו
דרומזו על הגשה לפני מלך מלכי המלכים
הקב"ה, ויהודה רומז לתורה כמו
שנתברך על ידי יעקב אבינו (בראשית מט, י'
לא יסור שבט מיהודה ומחוקק מבין
רגליו. והרמז בזה שלפני שאדם מישראל
ניגש ללמוד תורה, צריך הוא להכין
עצמו בהתעוררות תשובה, ויאמר,
כי אדוני ידבר נא עבדך דבר באוני
אדוני, דבר מורה על תורה כי אין דברים
אלא דברי תורה (שמות רבה לה, ד), והיינו
דכיון שרוצה ללמוד תורה, לכן יהרהר
בתשובה ויבקש סליחה וכפרה על מעשיו
ויאמר, ואל יחר אפך בנין מעשי הרעים.
דאז על ידי ההכנה וההתעוררות, גם אם
יהא בכחינת כי כמוך כפרעה, פרעה
אתוון פה רע, מכל מקום יקבלו הקב"ה

יאר עיניו בתורה, דכולי האי ואולי יזכה להשיג התורה שלומד.

מה שאין כן מי שבא מבחויץ ותיכף פותח הגמרא בלי שום התעוררות והכנעת הלב, היאך יזכה לתורת ה' אשר כה דברי כאש (יזמיה כג, כט), ולא כל הרוצה את השם יבוא ויטול, דאי אפשר לחטוא ולעשות ככל העולה על רוחו, ותיכף אחר כך לעסוק בתורה, כי שני הדברים הללו אינם עולים בקנה אחד. ואף שחז"ל אמרו (קידושין סו, א) תורה מונחת בקרן זווית כל הרוצה ללמוד יבוא וילמוד, היינו כאשר מקיים יבוא וילמוד, היינו לבוא קודם לעשות הכנה ורק אחר כך ללמוד.

בכח ההכנה זוכים לתורה וליראת שמים

שנינו (יומא עב, ב) מכריו רבי ינאי חבל על דלית ליה דרתא ותרעא לדרתיה עביד עיי"ש, והיינו כי יראת שמים הוא הבית, והתורה היא רק הפתח להיכנס לפנים, ואם אין לו יראת שמים

אין ערך לתורתו, וכמאמר הכתוב (תהלים קיא, י) ראשית חכמה יראת ה', וכן אמרו חז"ל (ברכות ז, א) תכלית חכמה תשובה ומעשים טובים. ועל כל פנים מצינו שיראת שמים נקראת בית והתורה היא הכנה לה, ולכן שלח יעקב את יהודה להקים לפניו בית תלמוד, לרמוז על ענין ההכנה ותכלית לימוד התורה.

ובמדרש (בראשית רבה צה, ג) נחלקו, חד אמר להתקין לו בית דירה וחד אמר להתקין לו בית ועד שיהא מורה בו דברי תורה. ויש לומר דאלו ואלו דברי אלקים חיים ולא פליגי, והאחד משלים להשני, כי תורה לחוד בלי יראת שמים, וכן יראת שמים לחוד בלא תורה, הרי זה אי אפשר, ושניהם יחדיו יהיו תמים בעבודת ה', ובכדי לזכות לשניהם צריכים הכנה תחילה. ולכן שלח אותו לפניו, להורות על הכנה מלפניה כנ"ל, ואז יזכה הן לבית דירה המורה על יראת שמים והן לבית תלמוד המורה על לימוד התורה.

ומתוך ד"ק בעידן רעוא דרעוין
ש"ק פרשת ויגש תשנ"ז

ישמח לב מבקשי ה'

בהלל והודות להשי"ת שמחים אנו להרנין כל ישרי לב

כי זכינו בס"ד לההדיר מחדש בפאר והדר רב

את כל שבעת הכרכים של ספרי הקודש

שו"ת "דברי יציב"

וכן זכינו בס"ד להוציא לאור עולם מהדורה חדשה של הספה"ק

"שפע חיים" דרשות חומש רש"י שנת תשמ"ב

שנרפס בפאר ובהדר רב

לרכישה יש להתקשר בארה"ק בטלפון: 052-7140042

בארה"ב בטלפון: 845-320-2558

הרה"ח ר' אברהם יהודה מיכאל זלמנוביץ הי"ו - צפת
והרה"ח ר' אברהם יהושע הרשקוביץ הי"ו - ירושלים
לזכות נכדתם תחי' בת בנו וחתנו הרה"ח ר' אליהו זלמנוביץ הי"ו

לרגל שמחת נישואיה במזל טוב

עב"ג המו"מ בתויר"ש הבה"ח שלמה אריה דושינסקי שיחי

בן הרה"ח ר' אליעזר ליפא הי"ו

החתונה אי"ה ביום רביעי הבעל"ש, י"א טבת, באולמי הכרמים בית שמש
יזכו להקים בית נאמן בישראל ויעלה זיווגם יפ"ה ורוב נחת ואושר כה"י

הר"ר זאב יהודה אליאס הי"ו

חיפה

בן הרה"ג ר' דניאל שליט"א, וחתן הרה"ח ר' יצחק פסח שמרלר הי"ו

לזכות בנו בכורו הב' נחמן דוד שיחי

שנכנס לעול המצוות במזל טוב

יזכה לראותו עולה ומתעלה במעלות התורה והיראה, ולרוב נחת ואושר כה"י

הרה"ח הרב ישראל הלוי פולק שליט"א

קרית צאנז, נתניה

לעילוי נשמת

חמיו הרה"ח ר' אלחנן שלמה זלמן בן הרה"ח ר' יעקב ז"ל

הרבסט

נלב"ע ביום ז' בטבת תשמ"ה

תנצב"ה

לעילוי נשמות

הרה"ח ר' אברהם מיכאל יעקב ב"ר צבי דוד ז"ל

נלב"ע ביום ח' טבת תשנ"ז

וזוגתו מרת בלומא ע"ה ב"ר שלמה יהודה ז"ל

נלב"ע ביום י"ג טבת תשע"ד

לא השאירו אחריהם זש"ק ונא ללמוד ולהתפלל לעילוי נשמתם

תנצב"ה

קהלות הקודש "שפע חיים" דחסידי צאנו ומוסדות התורה והחסד בארה"ב

ברכות לראש משביר

בקול צהלה ורינה, שפתינו תרננה, ברכת מזל טוב נאמנה,
אל מול פני הקודש עטרת ראשנו ותפארתנו, מאיר עינינו ומורה נתיבותינו

כ"ק אדונינו מזרינו ורבינו הגה"ק שליט"א

וקדם פרע"ח ברא יקרא, חוב"ט וצנא מלא ספרא

הגה"צ הרב ואב"ד דקהילתנו הק' שליט"א

ראש הישיבה

לרגל השמחה הרבתית

שמחת היכנס נכדו-בנו היקר הבחור שמואל אלכסנדר ני"ו

לעול תורה ומצוות, במזלא טבא וגדיא יאה ובשעטומ"צ

"וצדיקים ישמחו יעלצו לפני אלקים וישישו בשמחה"

יהא רעוא מן קדם אבוהון דבשמיא שיזכו לראותו עולה ומתעלה בתורה

וביר"ש, ולאילנא רברבא יתעבד בכרם בית ה' לתפארת בית אבוה"ק,

ואנו תפילה שישפיע עלינו שמחה זו שפע ברכות עד בלי די ממקורא דחיי,

לאורך ימים שונים טובות אכ"ר

יעמוד על הברכה ידידנו הנכבד

הרה"ח ר' חיים גרשון לידר הי"ו

קרית צאנו, נתניה

שהרים תרומותו קודש להדפסת הגליון

לזכות נינו הב' מנחם מענדל ראובן שיחי

שנכנס לעול המצוות במזל טוב

בנו של נכדו הר"ר לוי יצחק הי"ו

בן בנו הרה"ח ר' שמואל יעקב הי"ו

יזכו לראותו עולה ומתעלה במעלות התורה והיראה, ולרוב נחת ואושר כה"י